

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KENT PARKLARINDAKİ FARKLI MEKÂN TIPLERİNİN
PSİKOLOJİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Ceyda Pelin COŞKUN

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ANKARA
2020**

Her hakkı saklıdır

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KENT PARKLARINDAKİ FARKLI MEKÂN TIPLERİNİN PSİKOLOJİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ceyda Pelin COŞKUN

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

Bu yüksek lisans çalışmasında, kentlerin nefes alma noktaları olan kent parklarının doğru şekilde planlanması hem fiziksel hem de kullanıcıların psikolojik açıdan daha mutlu, rahat ve güvende hissetmelerini sağlayabilmek amacıyla tasarlanabilmesi için gerekli olan ölçüler incelenmiştir. Bu inceleme aşamasında gerek yurt içi gerekse yurt dışında yapılmış olan çalışmalar araştırılmış ve Ankara'daki farklı boyut ve mekân tiplerinde kent parklarının içerisindeki bu mekân tipolojileri incelenmiş olup, kullanıcıların bu mekânlarda ne hissettikleri araştırılmıştır. Böylece, daha nitelikli tasarımların gerek işlev açısından gerek estetik açıdan ve gerekse psikolojik açıdan önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın ana materyalini; Ankara'daki dört farklı kent parklarından olan Seğmenler Parkı, Botanik Park, Göksu Parkı ve Altınpark içerisindeki çeşitli mekân tiplerine ilişkin 25 adet görüntü oluşturmaktadır. Bu görüntülerin, mekân tanımları ve hissettirdikleri duygu tanımları kullanıcılara sorulmuştur. Kullanıcıları oluşturan grup seçilirken, görsel açıdan daha yetkin olabilecek bir grup olan, aralarında peyzaj mimarı, mimar, iç mimar ve inşaat mühendisi olan uzman grubu kullanıcılara anket çalışması yapılmıştır.

Değerlendirme aşamasında, kullanıcılardan mekân tipleri tanımlarının yapılması istenmiş ve bu mekânların kendilerine hissettirdiği duygular incelenmiştir. Sonuçlar elde edildikten sonra görüntüler kendi içinde gruplara ayrılarak, ortak yüzdesel oranları incelenmiştir. Buna göre ise; Booth (1983)'un mekân tiplerine koşut mekânlar incelenmiştir. Kullanıcılar, bu yöntemle incelenmiş ve fotoğraflanmış olan bu mekânlara yüksek ölçüde aynı tanımları yapmışlardır. Aynı zamanda Kaplan *vd.* (1998)'in yapmış olduğu çalışmadan esinlenilerek mekânların hissettirdiği duygu tanımları incelenmiş olup anket sonuçlarında bu mekânların kullanıcılar üzerinde benzer psikolojik etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Haziran 2020, 115 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Kent parkları, çevre psikolojisi, insan ve mekân ilişkisi

ABSTRACT

Master Thesis

A RESEARCH ON THE EVALUATION OF PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF DIFFERENT SPACE TYPES IN URBAN PARKS

Ceyda Pelin COŞKUN

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

This Master Thesis aims to analyze the necessary criterias of the urban parks which are the breathing points of the city, to feel both physically and psychologically happier, comfortable and safer for the users and to plan them in a right way. While studying this analyze, both national and foreign sources about this topic has been researched and the different scales and different space types inside Ankara's urban parks have been searched to understand how those spaces affect the feelings of the park users. As a result, the importance of creating more qualified designs, both functionally, esthetically and psychologically have been emphasized.

The major material of the study is 25 photographs of different place types inside four different urban parks which are Seğmenler Park, Botanik Park, Göksu Park and Altınpark in Ankara. By looking at those photographs, the users have been asked to describe what are the space types and what that space types make the users feel. The questionnaire has been asked to group of people involving, architects, landscape architects, interior architects and civil engineers who are educated in visual sciences more.

At the evaluation phase, the users have been asked to describe the space types and the feelings of that place by looking at the photographs, are been analysed. After receiving the results, the photographs are grouped on their own and the ratios of the percentages have been analysed. As a result, the space types which before catagorised by Booth (1983), have been researched in the urban parks and the users gave approximately the same results for the definition of the space types. Also as an inspirational study that had been done by Kaplan etal (1998), the definitions of the space types has been analysed before, gave almost similar results about the psychological effects of the different space types that has been questioned to the users of the parks.

June 2020, 125 Pages

Key words: Urban parks, environmental psychology, relation between people and space.

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmaya beni yüreklendirerek başlatan Prof. Dr. Metin Başal'a, daha sonra yaşadığım zorlukları aşmama yardımcı olan danışman Prof. Dr. Oğuz Yılmaz'a, manevi yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Şükran Şahin'e, anket sonuçlarımı değerlendirmeme ve tüm sorularıma sabırla yardımcı olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstatistik Bölümü Doktora öğrencisi Ali Mertcan Köse'ye ve son olarak bana bu tezi bitirebilmem için elinden gelen tüm maddi ve manevi desteği sağlayan eşime, aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Ceyda Pelin COŞKUN
Ankara, Haziran 2020

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI

ETİK.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	1
2. KURAMSAL TEMELLER.....	3
2.1 Kent Parkı Kavramı	3
2.2 Mekân Kavramı	9
2.2.1 İşlevleri ve yapılaşmalarına göre mekânlar	11
2.2.1.1 Kamusal mekânlar	12
2.2.1.2 Kişisel mekânlar	12
2.2.1.2.1 Alansallık	13
2.2.1.3 Merkezi mekânlar	15
2.2.1.4 Eklem mekânlar	15
2.2.1.5 Çizgisel mekânlar	16
2.2.2 Sınırlandırılma şekillerine göre mekânlar	17
2.2.2.1 Yapılarla tanımlanan mekânlar.....	17
2.2.2.1.1 Merkezi açık mekân.....	18
2.2.2.1.2 Odaklı açık mekân	20
2.2.2.1.3 Kanal çizgisel mekân	21
2.2.2.1.4 Organik çizgisel mekân	22
2.2.2.2 Bitkilerle tanımlanan mekânlar	23
2.2.2.2.1 Açık mekân	24
2.2.2.2.2 Yarı açık mekân	24
2.2.2.2.3 Üstü örtülü (kanopili) mekân.....	25
2.2.2.2.4 Çevrelenmiş üst örtülü mekân	25
2.2.2.2.5 Dikey mekân	26
2.2.3 Teorik mekân kavramları.....	27
2.2.3.1 Pragmatik Mekân (<i>Pragmatic Space</i>)	27
2.2.3.2 Varolan Mekân (<i>Existential Space</i>).....	27
2.2.3.3 Kavramsal Mekân (<i>Cognitive Space</i>).....	27

2.2.3.4 Algısal Mekân (<i>Perspectual Space</i>)	27
2.2.3.5 Soyut Mekân (<i>Abstract Space</i>)	28
2.3 Mekân ve insan psikolojisi arasındaki ilişkiye dair kuram ve yaklaşımlar.....	28
2.3.1 Görülmeden Görme Teorisi (Prospect-Refuge Theory)	28
2.3.2 Mekânsal imge ve bellek haritaları	29
2.3.3 Çevreyi anlama ve tercih modeli.....	35
3. MATERYAL VE YÖNTEM	49
3.1 Materyal	49
3.1.1 Seğmenler Parkı.....	50
3.1.2 Botanik Park	52
3.1.3 Göksu Parkı.....	53
3.1.4 Altınpark	55
3.2 Yöntem	57
3.2.1 Anketlerin hazırlanması	59
3.2.2 Anketlerin uygulanması	60
3.2.3 Anketlerin değerlendirilmesi	61
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	62
4.1 Görüntülerdeki örnek mekân tipolojilerinin psikolojik etkilerine ilişkin betimsel analiz tabloları.....	62
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKLAR	87
EKLER.....	90
EK 1 Kullanıcılara Uygulanan Anket Formu	90
ÖZGEÇMİŞ.....	115

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Central Park'taki "sheep meadow" olarak adlandırılan geniş yeşil alanın görüntüsü.....	4
Şekil 2.2 Giardini Publici-Milano, İtalya.....	5
Şekil 2.3 Kent parklarında rengin ve dokunun önemi	7
Şekil 2.4 Lucca, İtalya.....	10
Şekil 2.5 Mekânsal tanımlama yok.	10
Şekil 2.6 Mekânsal tanımlama yer yüzeyine şekil vermek ve diğer öğelerle yaratılır. ..	11
Şekil 2.7 Mekânsal tanımlamalar, kütleli yapılar, arazi kademeleri, binalar ve bitkilerle oluşturulurlar.	11
Şekil 2.8 Hall' ın proksemi diyagramı.....	14
Şekil 2.9 Merkezi mekânlar-meydanlar	15
Şekil 2.10 Eklem mekânlar örneği	16
Şekil 2.11 Çizgisel mekân-merdivenler	16
Şekil 2.12 Çizgisel mekânlar- s-biçimli yollar.....	17
Şekil 2.13 Çizgisel mekânlar-düz yollar	17
Şekil 2.14 Merkezi açık alan.....	18
Şekil 2.15 Merkezi açık alan merkezci ve içe dönüktür.	19
Şekil 2.16 Açık köşeler mekânsal kapalılığın azalmasına neden olurlar.	19
Şekil 2.17 Kapalı köşeler yüksek mekânsal kapalılık hissi verirler.....	19
Şekil 2.18 Odaklı açık mekânda yapı topluluğu görüşe açık tarafa yönlendirmede güçlü etki sağlar.	20
Şekil 2.19 Kanal-çizgisel mekânda, yönelim ve dikkat mekânın sonuna doğrudur	21
Şekil 2.20 Washington'daki ağaçlı yol	21
Şekil 2.21 Organik çizgisel mekânda, görünüşler ve odak, içinde hareket edildikçe devamlı olarak değişir	22
Şekil 2.22 Bu mekânlarda, sürprizlere ve köşelere gizlenmiş odaksal noktalara rastlanır.....	22
Şekil 2.23 Bu tip mekânlar birbirine bağlı farklı meydanları da içerebilirler.....	23
Şekil 2.24 Yer örtücü ve çim ayrımı	23
Şekil 2.25 Yer örtücülerle tanımlanmış mekân.....	24
Şekil 2.26 Görüş açısı her yöne açıktır	24
Şekil 2.27 Görüş açısı kısmen engellenmiştir	24
Şekil 2.28 Üst örtülü mekânlarda kapalılık hissinin fazla olmasına rağmen her iki taraftan görüş açısı vardır.....	25
Şekil 2.29 Bu mekânlarda görüş açısı belirli mesafeden sonra sınırlanmıştır	25
Şekil 2.30 Bakış açısı dikey ve gökyüzüne doğrudur	26
Şekil 2.31 Bitkilerle oluşturulmuş farklı mekân tipleri.....	26
Şekil 2.32 Lynch'in Kent İmgeleri	29
Şekil 2.33 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-İzler.....	30
Şekil 2.34 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar 20.01.2019).....	30

Şekil 2.35 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar	31
Şekil 2.36 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar	31
Şekil 2.37 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar	32
Şekil 2.38 Bellek haritaların oluşum süreci	33
Şekil 2.39 Yüksek tutarlılıkta bir mekân	36
Şekil 2.40 Düşük tutarlılıkta bir mekân	36
Şekil 2.41 Bir güzergahta tek başına duran bir çam ağacı karakteristik iken, birkaç tanesi bir araya geldiğinde bu özelliğini yitirir.	37
Şekil 2.42 Karmaşıklık olmasına rağmen yüksek tutarlılıkta bir görsel	37
Şekil 2.43 Kıvrılarak giden bir yol gizemlilik hissi verir.....	38
Şekil 2.44 Kaplan ve Kaplan tercih matrisi	38
Şekil 2.45 Yoğun bitkilendirmenin göz hizasında budanması görüş açısının arttırılmasına olanak sağlar	39
Şekil 2.46 Aşinalığın sağlanması	40
Şekil 2.47 Doğanın iç içe olan yapısal malzemelerin oluşturduğu bütünlük	40
Şekil 2.48 İnsanların oluşturduğu yapısal elemanlarla doğanın bütünleştiği örnekler ...	41
Şekil 2.49 Geleneksel Japon Bahçesi Örneği.....	42
Şekil 2.50 Mekânın oluşmasında, ufak parapetin sınırı ve zeminde kullanılmış olan çim ve çevre bitkilendirmesi, rahat bir oturma ortamı sağlamıştır	43
Şekil 2.51 Tutarlı alan örnekleri	43
Şekil 2.52 Fazla düz alan monotonluk getirir	44
Şekil 2.53 Düzgün yüzeye sahip alanlar, farklı doku ve formlarla ayrılırlarsa daha ilgi çekici olurlar.....	44
Şekil 2.54 Alanda birden fazla düzgün yüzeyin olması keşfetme arzusunu ortaya çıkarır	44
Şekil 2.55 Düzgün yüzeyler alana derinlik katar	45
Şekil 2.56 Biraz daha ileriye giderek yolun devamındakileri görme arzusu yaratan bir mekân örneği.....	46
Şekil 2.57 Açıklıklar görsel olarak rahatlama sağlarlar	47
Şekil 3.1 Seğmenler Parkı Uydu Görüntüsü	50
Şekil 3.2 Seğmenler Parkından Bir Görüntü.....	50
Şekil 3.3 Botanik Parkı Uydu Görüntüsü.....	52
Şekil 3.4 Botanik Parkından Bir Görüntü	52
Şekil 3.5 Göksu Parkı'nın Uydu Görüntüsü	53
Şekil 3.6 Göksu Parkından Bir Görüntü	54
Şekil 3.7 Altınpark Expo Merkezi Uydu Görüntüsü.....	55
Şekil 3.8 Altınpark'tan Bir Görüntü.....	56
Şekil 3.9 Genel çalışma planı.....	57
Şekil 4. 1 Sert peyzajın yoğun olduğu mekânlar.....	64
Şekil 4.2 Sonu gözükmeyen dar ve ince yollar	67
Şekil 4.3 Benzer topoğrafya ve benzer yer örtüsüne sahip mekânlar grubu	70

Şekil 4.4 Yer örtüsü bakımından toprak veya daha az bitkilendirmeye sahip mekânlar grubu	74
Şekil 4.5 Yapısal ve bitkisel peyzajın eşit ağırlıkta kullanıldığı mekânlar	78
Şekil 4.6 Yapısal ve bitkisel peyzajın eşit ağırlıkta kullanıldığı mekânlar	79

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1 Katılımcılara İlişkin Betimsel İstatistikler	62
Çizelge 4.2 Grup 1'in frekans ve yüzde değerleri.....	65
Çizelge 4.3 Grup 2'nin frekans ve yüzde değerleri.....	68
Çizelge 4.4 Grup 3'ün frekans ve yüzde değerleri.....	72
Çizelge 4.5 Grup 3'ün frekans ve yüzde değerleri.....	76
Çizelge 4.6 Grup 4'ün frekans ve yüzde değerleri.....	80

1. GİRİŞ

İnsanın içinde bulunduğu; fakat çevresinden belirli bir ölçüde ayrıldığı alan, mekân olarak tanımlanmaktadır. “Mekân kavramını” yer kavramından ayıran en önemli özellik ise mekân; sınırlılık, farklılaşma öğelerini içerirken, anlam kazandığı zaman “yer kavramı” oluşur. Zaman zaman mimari veya bitkisel öğelerle tanımlanan mekân, aslında insanların o mekâna verdikleri anlam ile var olur.

İnsanın çevresinden etkilenen bir varlık olmasından dolayı, mekânla bağı yüksek ölçüdedir. Kentte yaşayan insanın, kentin sıkışmışlığından, gürültüsünden, kalabalığından uzakta, nefes alabileceği, doğayla iç içe olabileceği mekânlara ihtiyaç duymaktadır. Kent parkları ise bu ihtiyaçlara cevap veren, kentin nefes alma noktalarıdır.

Kent parkları, kentler için büyük önem taşıırken, içeriğindeki mekânların kalitesi de aynı ölçüde önem taşımaktadır. Tasarımcıların bir kent parkı tasarlarken, kullanıcı ihtiyaçlarına göre mekân tipleri yaratması da bu açıdan yüksek önem taşımaktadır.

Kullanıcılar açısından daha kaliteli, daha anlamlı mekânlar yaratmak için, bu çalışmada mekân kavramı, mekân tipleri ve kent parkı kavramları incelenmiştir. Bu sebeple Ankara'daki dört farklı kent parkında çeşitli mekân tipleri incelenmiştir. Daha önce yurt dışında yapılmış olan benzer çalışmalarda farklı mekân tiplerinin araştırmalarından ve tanımlarından esinlenerek kent parklarında farklı mekân tipleri incelenmiş ve kendi aralarında gruplandırılmıştır. Buradaki amaç, park kullanıcılarının mekânı ne şekilde tanımladıklarını incelemektir. Aynı zamanda yine daha önce yurt dışında yapılmış benzer bir çalışmadan esinlenilerek bu mekânların kullanıcılar üzerindeki psikolojik etkilerinin neler olduğu yapılan anket çalışması ile incelenmiştir.

1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çevre psikolojisi, insanın fiziksel çevresi ile olan etkileşimini inceleyen bir psikoloji dalıdır. Bir mekânın tasarımı ve özellikleri, şüphesiz insan davranışlarını gözle görülebilecek düzeyde etkiler. Önemli dış mekân öğelerinden biri olan parklar, insanların boş vakitlerini geçirdikleri, çeşitli aktivitelerde buldukları, diğer insanlarla sosyalleştikleri, kentin kalabalığına rağmen doğayla içi içe olabildikleri ve sağlıklı vakit geçirebildikleri yerlerdir. Kent parkları, kentsel çevrenin önemli elemanlarından biridir

(Çakıcı 2007). Gerek konumları ve içerdiği işlevleri gerekse tasarımları açısından parkların kullanıcıların psikolojileri üzerinde önemli ölçüde etkileri vardır. Bu nedenle kent parklarının içerisindeki farklı mekân tipolojilerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu tezin amacı, insan ve mekân ilişkilerini incelemek, kent parklarında yer verilen farklı mekân tiplerinin insan psikolojisi üzerine olan etkilerini saptamaktır. Çalışmada, Ankara kentinden seçilen örnek kent parklarının tasarım ve mekân kurguları incelenecektir. Daha sonra mevcut tipolojilerin, kullanıcılar üzerindeki etkileri incelenecektir. Böylelikle parklarda yer verilecek mekân tiplerine ve parkların mekânsal organizasyonuna karar verilirken, kullanıcılar üzerindeki psikolojik etkisinin neler olacağı ortaya konularak, tasarımcılara kullanıcılar açısından tatmin edici mekânlar tasarlamak için yol gösterecek ve böylece daha kaliteli, işlevsel, kullanılabilir mekânlar sunulması olanaklı olacaktır.

Kentsel çevrede bulunan tasarım örnekleri, farklı yönlerden insan psikolojisini etkilemektedir. Özellikle büyük şehirlerde yaşanan kalabalık ve yoğunluk sebebiyle, insanlar kentin büyük yeşil parçaları olan parklar ile rahatlama ihtiyaçlarını giderirler. Her parkın kendi içinde bulunan alt mekânlar insan psikolojisini farklı yönlerden etkilemektedir. Mekânsal davranışlar, insanın mekâna ilişkin imajlarından etkilenmektedir. İnsanların fiziksel çevreyi nasıl algıladıkları ve şekillendirdiklerinin ilkeleri bilinebilirse, bireylerin çevresel davranışlarını daha iyi anlaşılabilir (Göregenli 2010).

Bu tez ile birlikte, kentin en önemli açık yeşil mekânlarından olan kent parklarının tasarımları ve içinde barındırdığı mekânların kullanıcıların üzerindeki etkilerinin incelenmesi ile çevre ve insan psikolojisinin arasındaki bağın kuvvetinin ortaya çıkarılması, değerlendirilmesi sağlanacaktır.

2. KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümün amacı, yapılmış olan araştırmaların temelini oluşturan çeşitli kuramsal görüşlerin ele alınması ve incelenmesidir. Bu şekilde çalışmada yürütölen yöntemler ve elde edilen sonuçlar, bu kavramlar çerçevesinde değerlendirilecektir.

2.1 Kent Parkı Kavramı

Kentlerin tarihsel gelişimi sürecinde, modernleşmenin getirdiği kentlere artan göç sebebiyle, kentlerde zaman içerisinde artan nüfusun sonucu olarak, yapılaşmanın artması ve bu sebeple kentlerde artan hava ve çevre kirliliğini azaltmak, insanlara nefes alınabilecek, gündelik hayatın stresinden uzaklaşabilecek, rahatlama ve dinlenme mekânları oluşturabilmek açısından kent parkları büyük önem taşır.

Kent parkları bir kentin içindeki açık yeşil alan sistemi içerisinde, farklı yaş, cinsiyet, kültür gruplarında olan bireylerin kentin stresinden, kalabalıklığından ve kirliliğinden uzaklaşma imkânı sağlayan büyük açık yeşil mekânlardır.

Şekil 2.1 Central Park'taki “sheep meadow” olarak adlandırılan geniş yeşil alanın görüntüsü (<http://wirednewyork.com>, Erişim tarihi: 18.11.2011)

Kent parkları, bölge parklarından daha büyük ölçekte olup, genellikle merkezi yerlerde olan, ulaşımı kolay, kullanım açısından en fazla 30 ila 60 dakikalık yürüme mesafesinde bulunmaktadır. Oğuz (1998)' a göre, kent parkları kentsel yerleşimler içinde genellikle merkezi olarak konumlanan, görsel olarak kentin bir parçası olan ve kent insanına fazla yol kat etmeden kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlayan, aynı zamanda; insanların yürüyüş, koşu, dış mekânda oturma, piknik yapma, oyun oynama, vb. bireysel ya da grup eylemlerine olanak sağlayan alanlardır (Karlier 2017).

Al-Qudah (2006)'ın ifadesine göre, bu parklar kentlilere, fazla yol kat etmeden kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlar. Kent parkları için kent içinde merkezi bir konum tercih edilir. Bu konumun gerçekleştirilemediği durumlarda kent sınırları yakınında hatta dışında yer verilir. Kent parkları her 1000 kişi için 12 hektar büyüklüğünde önerilmektedir. Ölçü olarak minimum 40 hektar verilmekle birlikte mümkün olan durumlarda 100-400 hektar büyüklüğü daha çok tercih edilmelidir. Kent

parkları 50.000-100.000 nüfus için araba ile 30 dakika süreli ulaşım uzaklığına hizmet ederler. Bir kent parkı, semt parklarında bulunanlardan farklı olarak; spor kompleksi, gölet veya büyük su alanı, hayvanat bahçesi, lokanta, seyir kuleleri, minyatür köyler, piknik alanları, kamp alanları, koruluk alanlar v.b. elemanları bulundurabilir. Kentlerin akciğerlerini ve soluklanma mekânları olarak da tanımlanan kent parkları her yaş grubundan insanın aktif ve pasif rekreasyon gereksinmelerine olanak sağlayan oldukça geniş alanlardır (Özdemir 2013).

Şekil 2.2 Giardini Pubblici-Milano, İtalya (Orijinal 2011)

Kent parkları, kentsel yeşil alan sistemi içerisinde; farklı ölçek, farklı amaç, fonksiyon ve donatılara sahip olan ve kent bütününe hizmet veren yeşil alanlardır (Kart 2002).

Yıldızcı (1982)'nin belirttiğine göre, kent parklarını mahalle parkından daha büyük bir çerçevede kent halkına fiziksel, psikolojik ve sağlık yönünden hizmet veren, bazı grup elemanlarıyla donatılmış büyük yeşil alanlar olarak nitelendirilir (Kart 2002).

Lynch (1981)'e göre, insanların günlük kullanımları için rahatlıkla ulaşılacakları yerde bulunan bireysel ya da grup eylemlerine olanak sağlayan alanlardır. Kent parkları son yıllarda, özellikle büyük şehirlerimizde tehlikeli boyutlara ulaşan çevre ve hava kirliliğini azaltmak, kişi başına düşen yeşil alan miktarını arttırmak, kentlerimizin düzenli

ve planlı gelişmesini sağlamak, insanlarımıza orman ve çevre sevgisini kazandırmak, dinlenme yerleri tesis etmek, ülkemizin turizm potansiyelini arttırmak ve toprak muhafaza önlemleri almak yoluyla yerleşim birimlerini sel ve taşkın zararlarından korumak amacıyla yapılan rekreasyon alanlarıdır. (Eşkil 2011).

Kent parkları toplumun imajını ve algılanan değerini artırdığı gibi aynı zamanda rekreasyonel aktiviteler ve boş zamanların uygunca geçirildiği yerlerdir (Altman 1989).

Elinç'e (2011) göre ise kent parkları; kentsel yeşil alan sistemi içerisinde, farklı ölçek, farklı amaç, fonksiyon ve donatılara sahip olan ve kent bütününe hizmet veren yeşil alanlardır. Kentsel yerleşimler içinde genellikle merkezi olarak konumlanan, görsel olarak kentin bir parçası olan ve kent insanına fazla yol kat etmeden kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlayan, aynı zamanda; insanların yürüyüş, koşu, dış mekânda oturma, piknik yapma, oyun oynama, vb. bireysel ya da grup eylemlerine olanak sağlayan alanlardır (Karlırır 2017).

Gold (1980)'un ifade ettiğine göre, kent parkları kentlinin kolay ulaşabileceği, kentin gürültü ve karmaşasından kurtulup rekreasyonel etkinliklerde bulunabileceği alanlardır. Konum olarak kentin merkezinde veya merkeze yakın olmalıdır. Kent içinde merkezi bir konum tercih edilir (Eşkil 2011).

Oğuz (1998)'un ifade ettiğine göre, kent parkları, karmaşık kentsel organizasyon içerisinde, kentleşmeye koşut olarak gelişen kopuk doğa-insan ilişkisinin yeniden kurulmasında çok önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır. Kentsel yerleşmeler içinde genellikle merkezi olarak konumlanan, görsel olarak kentin bir parçası olan alanlardır (Eşkil 2011).

Yorulmaz (2006)'ın belirttiğine göre, kent parklarının renkleri, formları ve kokuları ile insanların duyularına hitap eden ve çeşitli bitki türlerinden meydana gelen yeşil dokuların tesisi, dinlenme ve turistik amaçlı tesisler ile muhtelif av hayvanlarını ve kuşları barındıran mevcut flora ve faunayı geliştiren ortamlar yaratılarak ormanların kolektif hizmetlerinin insanlara sunulması imkânı doğacaktır.

Kent parkları kendi içlerinde yapay göletlere, çocuk oyun alanlarına, süs havuzlarına, spor komplekslerine, otopark, güvenlik birimleri, amfi tiyatro, seyir terasları, gezinti alanları ve piknik alanları içerebilmektedirler. Aynı zamanda içinde barındırdığı farklı bitki türleri ile doku, renk ve formlarla çeşitli duylara hitap etmektedir.

Şekil 2.3 Kent parklarında rengin ve dokunun önemi (<https://www.pinterest.ca>, Erişim tarihi: 18.11.2011)

Uzun (1990)'ın belirttiğine göre; kent parkları, büyük ölçekli üniteleri içerirler. Bu parklarda yapay göletler, çocuk bahçeleri, spor kompleksi (basketbol, voleybol, tenis, yüzme), süs havuzları, botanik bahçeleri, açık hava sergi ve tiyatro amfileri, piknik alanları, yaya gezinti alanları, paten alanları, teraslar, çay bahçeleri, lokanta, büfeler ve bunlarla beraber acil yardım, PTT, WC, servis hizmetleri, güvenlik, otopark gibi birimler bulunmalıdır (Kart 2002).

Nagendra ve Gopal (2011)'e göre, şehir parkları kent sakinleri için büyük ölçüde rekreasyonel amaçlar için tasarlanmış, yönetilen ve genel olarak mevcut yeşilin en büyük oranını oluşturan yerlerdir. Gelişmekte olan birçok ülkede, kentsel yeşil alanlar, yoksul şehir sakinleri için önemli sosyal ve psikolojik işlevler sağlayan ve "doğayı" tecrübe edebilecekleri tek referans olabilir. Şehir hayatının kalitesini önemli ölçüde artırmaktadır. Kent parkları flora ve fauna habitatları için de önemli alanlardır. Bunlara ek olarak temiz hava sağlanması, mikroklimatik tampon değişikliklerinin sağlanması, daha düşük gürültü

seviyelerinin oluşumu ve su akışlarının düzenlenmesi açısından ekosistem hizmetlerine çok değerli katkıda bulunurlar (Karadeniz 2019).

Machlis (1981) 'in ifadesine göre bir parkın içermesi gereken ölçütleri şöyledir;

- Parkın biyofiziksel çevresinin araştırılması çok önemlidir.
- Parkın içereceği sosyal olanakların neler olacağı önemlidir.
- Parkı kimlerin kullanacağı aynı şekilde önem taşımaktadır (Kullanıcı profili, parkta çalışacak kişiler vb.)
- Parkın çevresine sağlayacağı yarar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Parkın zaman içerisindeki gelişimi ve ileriki yıllarda ne gibi ihtiyaçlara cevap vermesi gerektiği konuları değerlendirilerek tasarlanmalıdır.
- Parkın çevresiyle, ona yakın bölgelerle olan ilişkisi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Aynı zamanda bulunduğu bölgedeki insan popülasyonundaki değişiklik de önemli bir noktadır. Bölgedeki popülasyonun oturma düzeni, göç durumu, yaşları gibi değerleri de diğer önemli esaslardır (Altman vd 1989).

Bir kent parkı, kendi içinde ve diğer açık yeşil alanlarla bütünlük yaratmalı, her yaş ve kültür grubundan kullanıcıya açık olmalı ve aynı zamanda kullanıcıların sosyal aktivitelerine fayda sağlamalıdır. İçerisindeki bağlantı düzeni ile yayalara güvenli ulaşım olanakları sağlamalıdır. Kullanıcıların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap vereceği gibi aynı zamanda açık mekânlarda sağlanması gereken her türlü sıhhi tesislere de parkın büyüklüğüne göre yer verilmelidir.

Kullanıcılar rahat, huzurlu, kirlilikten, stresten ve gürültüden uzak mekânların oluşturulmasında yardımcı olmalıdır. Parklar sadece gündüz değil gece kullanımına da açık olmalı ve güvenli bir ortam oluşturabilmelidir. Kent parklarında bitkilendirme yapılırken de kullanılan bitkilerin özellikleri, dokuları, renkleri ve etkilerine de dikkat edilmelidir.

2.2 Mekân Kavramı

Mekân, insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmeye yarayan boşluk olarak tanımlanmaktadır.

Trancik (1986)' in bildirdiğine göre; mekân ile ilgili bir diğer tanım da “günlük deneyimlerin üç boyutlu bir alanında özel geometrik durumlarını karşılayan elemanlar veya noktalar kümesi; iki nokta arasındaki uzaklık veya özelleşmiş sınırlar arasındaki hacmin alanı” olarak yapılmaktadır (Uzun 2001).

Peterson'a göre, “mekân kavranabilir bir hacme, ölçülebilir tanımlanabilir ve algılanabilir sınırlara sahiptir; kapalı, süreksiz ve statiktir” (Uzun 2001).

Zelanski-Fisher (1987)'in belirttiğine göre, mekân en genel tanımı ile bir alanı ifade eder. Mekânın içinde dolu alanlarla beraber boş alanlar da vardır. Mekân, pozitif ve negatif alanların bileşkesidir. Pozitif alan mekân içinde yer kaplayan fiziksel nesnedir. Bununla beraber negatif alan dolu olmayan alanlardır (Göler 2009).

Norberg-Schultz (1971) *Existance, Time & Architecture* adlı kitabında; mimari mekânın, insanın fiziksel gereksinmelerini karşılamının ötesinde yaşamsal, kavramsal bir kimlik içermesi gerektiğini savunarak mekân kavramını farklı bazı kategorilerde incelemiştir (Göler 2009).

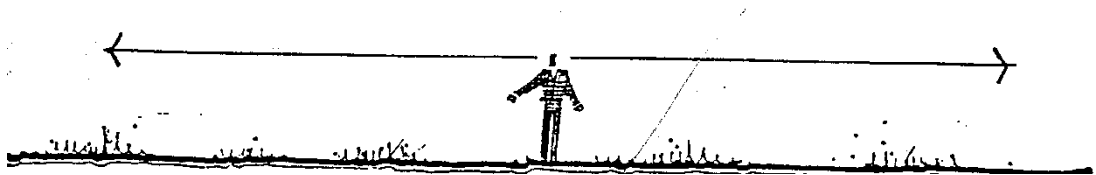
Norberg-Schultz (1980)'un belirttiğine göre; mekânlar mevcudiyetlerini sınırlarından almaktadırlar. (Uzun 2001).

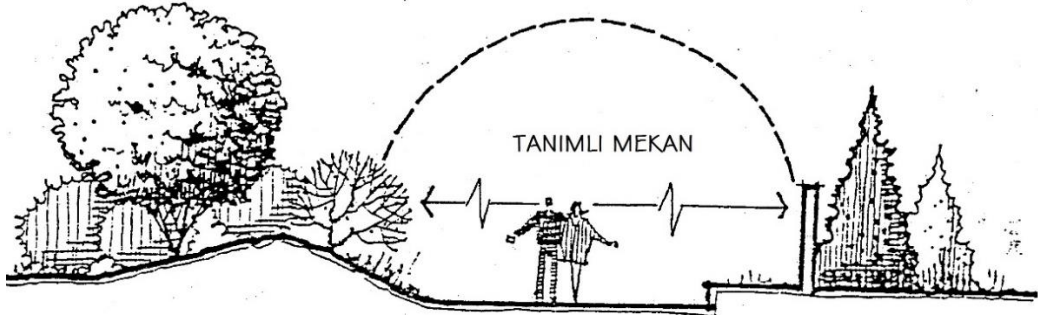
Şekil 2.4 Lucca, İtalya (<http://www.comeandseeitaly.com>, Erişim tarihi: 23.12.2011)

Pek çok mekân tanımı olmakla birlikte, mekân kavramının genel özellikleri olarak sınırlı, tanımlı ve anlamlı olmasından bahsedilmektedir. Mekân çevresindeki herhangi bir yerden sınırlandırılarak ayrıldığında, farklılaşarak çevresindekilerden ayrılır ve mekân niteliği kazanır. Böylece herhangi bir yerden işlevsel ve niteliksel olarak ayrılıp anlam kazanır. Yer kavramını mekân kavramından ayıran en önemli özellik tüm bu farklılaşmayla mekânın anlam kazanmasıdır.

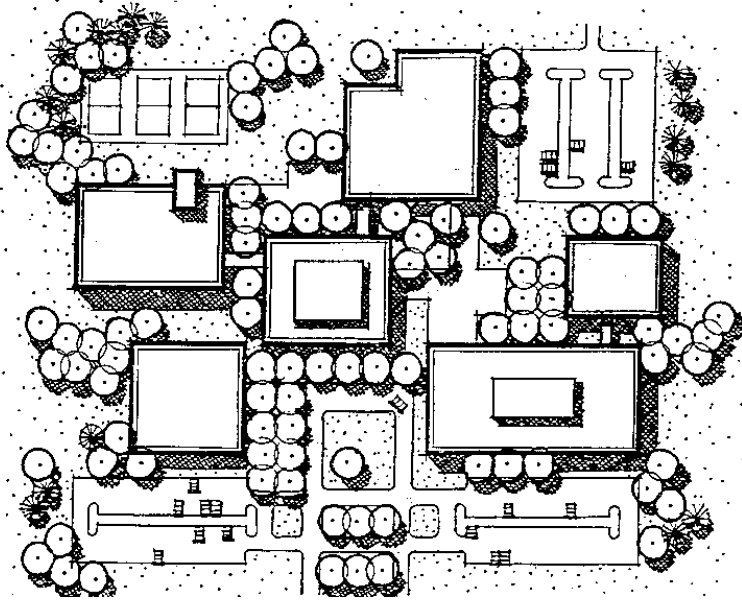
Mekânsal tanımlamalar, kütleli yapılar, arazi kademeleri, binalar ve bitkilerle oluşturulurlar (Booth 1983).

Şekil 2.5 Mekânsal tanımlama yok (Booth 1983).

Şekil 2.6 Mekânsal tanımlama yer yüzeyine şekil vermek ve diğer öğelerle yaratılır (Booth 1983).

Şekil 2.7 Mekânsal tanımlamalar, kütesel yapılar, arazi kademeleri, binalar ve bitkilerle oluşturulurlar (Booth 1983).

2.2.1 İşlevleri ve yapılaşmalarına göre mekânlar

Çalışmanın bu bölümünde mekânın fiziksel oluşumu ve farklı mekânların kullanımları yönünden incelenmiştir. Mekânları çevreleyen yapılar ile oluşması veya oluşan

mekânların fiziksel özelliklerinden dolayı ne şekilde kullanılacakları incelenmiş ve farklı mekân türleri ortaya çıkmıştır.

2.2.1.1 Kamusal mekânlar

Kamusal mekânlar, ortak kullanıma açık olan ve toplumun tamamına ait olan mekânlardır. Kamusal mekânlar kişilere ya da bireylere ait değildir. Geçici ve sosyal kullanıma açıktırlar.

Kamusal alanlarda öncelikli olarak ulaşım, aidiyet ve kontrol incelenmelidir. Caddeler, sokaklar, meydanlar ve parklar en önemli kamusal mekânlardır.

Bir mekânın iyi kullanılabilmesi için her yönden ulaşılabilir olması önemlidir. Öncelikli olarak fiziksel yönden ulaşılabilir olması gerekmektedir. Aynı zamanda kamusal bir mekânın sosyal olarak da ulaşılabilir olması gerekmektedir. Örneğin her türlü sosyal ve kültürel sınıftan kullanıcıların o mekânı kullanabilmesi gerekmektedir. Kamusal bir mekânın diğer bir özelliği ise görsel yönden de ulaşılabilir olmasıdır. Özellikle bir parkın ya da bir meydanın görünebilir olması kullanıcılar açısından güven hissi veren bir mekân olması gerekmektedir. Lennards (1984) 'ın belirttiği üzere, başarılı kamusal alanlar, kişisel ve aile hayatının kalitesini artırır (Altman ve Zube 1989).

Nassar (1989)'ın daha önceden belirttiğine göre, kamusal alanlar katılımcı peyzajlardır. İnsan hareketleri, görsel ilişki, değerlerin birbirine bağlılığı ile kişiler direkt olarak kamusal alanlara dâhil olurlar (Altman ve Zube 1989).

2.2.1.2 Kişisel mekânlar

Sommer (1969)'a göre, kişisel mekân, kişinin vücudunu görünmez sınırlarla saran ve davetsiz misafirlerin girmesine izin verilmeyen bir alandır (Göregenli 2010).

Yapılan araştırmalara göre kişisel mekânın iki ana amacı bulunmaktadır. Bunlardan ilki iletişim amacı, diğeri ise koruyucu amacdır.

Göregenli (2010)'a göre davranış sınırlaması modellerinde ise; kişisel mekânın davranış özgürlüğü getirdiği, özgürlüğümüzü tehdit edici davranışları ise önlediği savunulur.

Geçmişte yaşananlar, kişilerin kültürleri, sosyal ortamları ve pek çok değişkene göre kişisel mekân davranışları kazanılır.

Altman (1976), kişisel mekân, bir mahremiyet düzenleme mekânizması olarak benliğe en yakın ve kapalı tabaka olarak tanımlamıştır.(Göregenli 2010).

Hall (1963;1969) ise kişisel mekânı bir iletişim formu olarak tanımlamış, ilişkinin niteliğini ve niceliğini kişilerarası mesafenin belirlediğini savunmuştur. (Göregenli 2010).

Kişisel mekân denince akla gelen bir diğer ilgili terim olan “alansallık” gelmektedir. Bu iki terim insanın mekânsal davranışlarını anlamak açısından önemli çevresel deneyimlerdir.

2.2.1.2.1 Alansallık

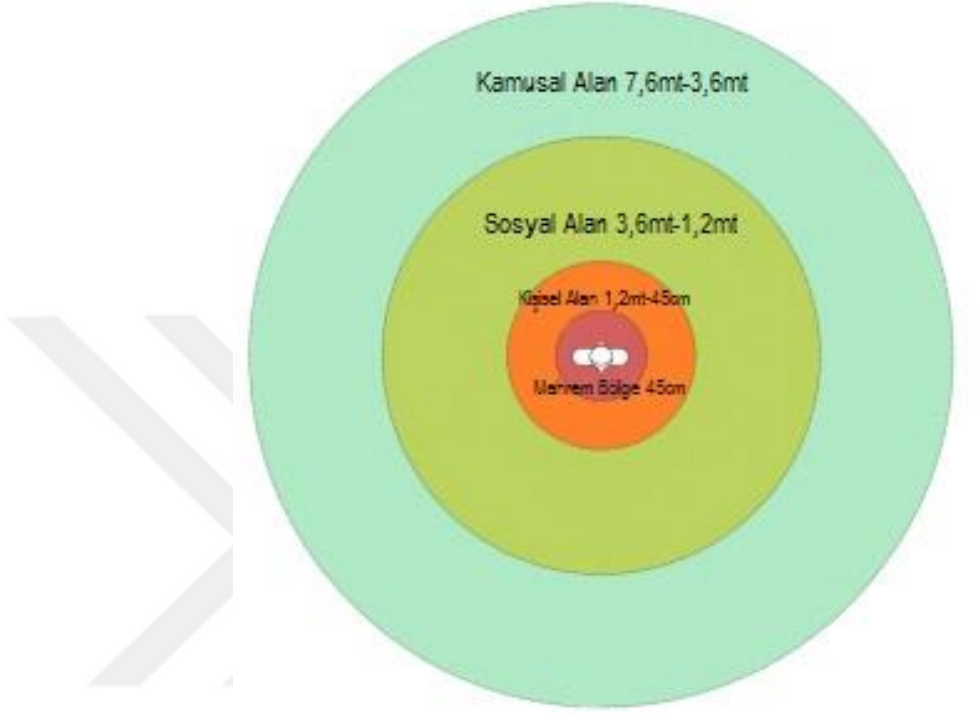
Alansallık, organizmanın veya grupların kendilerini bir mekân sahibi olarak görmelerini temel alan davranışlar dizisidir (Göregenli 2010).

İnsanlar kendi alanlarını oluşturmak için farklı sınırlar koyarak, buldukları alanın diğerlerinden ayırarak istila edilmesinden korunurlar. Bu nedenle alansallık kavramı kişisel mekân ile yakından bağlantılıdır.

Alansallık kavramının farklı tanımları bulunmaktadır, örneğin; Stea (1965)' ya göre alansal davranış, belli oranda yer kaplamak ve gerektiğinde bu yeri diğer kişilerin ihlaline karşı korumaktır. Diğer bir taraftan, Pastalan (1970)'a göre, kişi veya grubun kullandığı ve özel olarak kendisini koruduğu için savunduğu sınırlı alandır. Sommer ve Becker (1969)'a göre alanlar, kişiselleştirilmiş ya da işaretlenmiş coğrafi yerlerdir ve istiladan korurlar, istilaya karşı korunurlar. Goffman (1963) sahiplik ve özel kullanım temeline dayanarak kontrol edilen yerlerin, bu mekân biçimine (alansallığa) karşılık geldiğini söyler Lyman ve Scott (1967)' a göre alansallık, mekânı kontrol çabasıdır (Göregenli 2010).

Alansallık ve kişisel mekân kavramları incelenirken her iki konuyla da ilgili olan proksemi kavramı da incelenmelidir. Hall'ın proksemi kavramı mekânsal davranış

incelemelerinin temel kavramlarından. Bu kavramlar insanlar arasındaki mesafe ve sosyal etkileşimleri temel almaktadır. Hall dört tip mesafe bölgesi belirlemiştir. Bunların hepsi kişilerdeki farklı seviyelerdeki duygusal bilgiyi taşımakta ve kişiler arasındaki ilişkiye göre değişim göstermektedir.

Şekil 2.8 Hall'ın proksemi diyagramı (<https://en.wikipedia.org>, Erişim tarihi: 16.04.2020)

- Mahrem bölge/Yakın mesafe: Kişinin kendi bedeninden yaklaşık olarak 45cm'lik uzaklıktaki mesafeyi kapsar. Karşıdaki kişinin sesi, görüşü, kokusu ve ısı güçlü şekilde hissedilip algılanabilir.
- Kişisel alan: Kişinin kendi bedeninden yaklaşık 45cm ile 125cm arasındaki bölgeyi kapsar. Ses, koku ve vücut ısı minimal düzeyde algılanır. Bu mesafe daha çok arkadaşlar tarafından kullanılmakta olup, görüş mesafesi açıktır.
- Sosyal alan: Kişinin kendinden 125cm ve 360cm arasındaki bölgeyi kapsar. Bu mesafedeki kişiler birbirine dokunma beklentisi içinde değildirler. Ses seviyesi düşük ve karşılıklı ilişkiler daha resmidir.
- Kamusal alan/Genel mesafe: Kişinin bedeninden 360cm ve daha ötesindeki mesafeyi kapsamaktadır. Bu mesafe daha çok konuşmacılar ve dinleyenlerin arasındaki mesafe olarak değerlendirilebilir. Ses seviyesi ve diğer uyarılar büyütülmüştür.

Hall'a göre kişilik ve çevresel faktörlerdeki değişimle birlikte mesafelerin ölçüsü de değişmektedir (Göregenli 2010).

2.2.1.3 Merkezi mekânlar

Merkezi mekânlar; insanların toplandıkları, durdukları, oturdukları mekânlardır ve bu mekânlar tek bir yöne değil her yöne yönlenebilirler.

Şekil 2.9 Merkezi mekânlar-meydanlar (Orijinal 2011)

2.2.1.4 Eklem mekânlar

Eklem mekânlar ise; çizgisel ve merkezi mekânların birleştikleri yerler olarak nitelendirilirler. Geçiş mekânları olarak kullanılabilirler üzere aynı zamanda insanların durabildikleri yerler olarak da nitelendirilebilirler. Ataç (1990)'ın belirttiğine göre, "Eklem mekân, işlevsel olarak yolun ayrımını veya dönüşünü belirleyen bir mekândır. Aslında tipik olmayan bir oyalanma mekânıdır." (Göler 2009).

Şekil 2.10 Eklem mekânlar örneği: (<http://staatsgalerie.de>, Erişim tarihi: 24.12.2011)

2.2.1.5 Çizgisel mekânlar

Çizgisel mekânlar, geçiş mekânları olarak tanımlanırlar. Aks olabilir, olmayabilir, düz, eğri, spiral şeklinde, s-biçimli vs. olabilirler.

Şekil 2.11 Çizgisel mekân-merdivenler (Orijinal, 2011)

Şekil 2.12 Çizgisel mekânlar- s-biçimli yollar (<http://baskibeton.com/> Erişim tarihi: 24.12.2011)

Şekil 2.13 Çizgisel mekânlar-düz yollar (<https://www.hurriyet.com.tr/>, Erişim tarihi:24.12.2011)

2.2.2 Sınırlandırılma şekillerine göre mekânlar

Booth (1983)'a göre farklı mekân tiplerinin oluşumları yapılara göre ve bitkilere göre olmak üzere ikiye ayrılırlar.

2.2.2.1 Yapılarla tanımlanan mekânlar

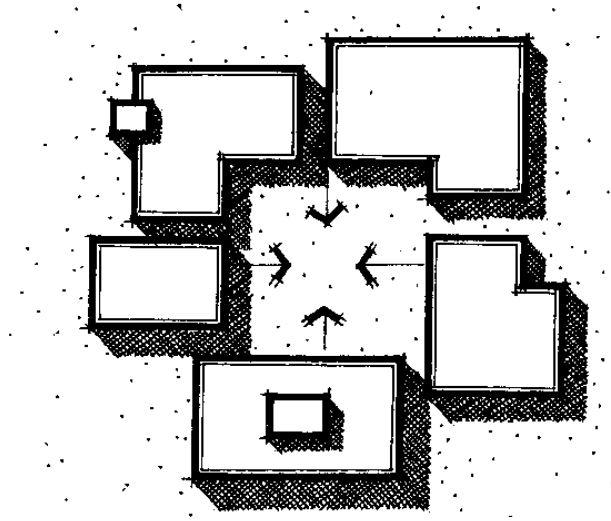
Yapıların kendi içine dönük, sıralı, birbirine bakan vb gibi yerleşimlerinden ortaya çıkan mekânlardır.

2.2.2.1.1 Merkezi açık mekân

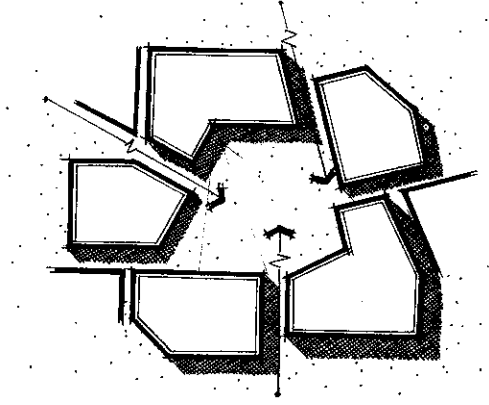
Bu tip mekânlar tüm tasarımın ya da çevresinin mekânsal odağı niteliğindedir. Bu mekânlar, çevresine göre daha baskın ve buluşma noktası niteliğini taşırlar. Bu özelliklerinden dolayı içe dönük ve merkezi yapıdadır.

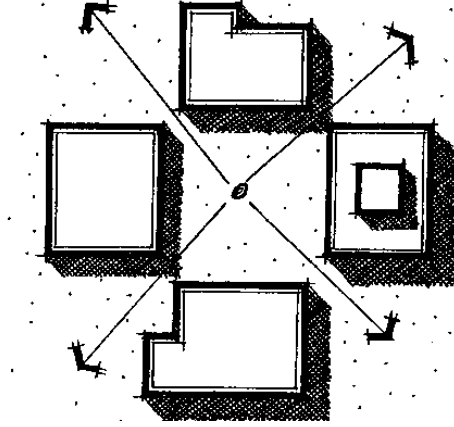
Şekil 2.14 a) Rockefeller Center- Amerika (<https://www.evorio.com>, Erişim tarih: 24.12.2011)

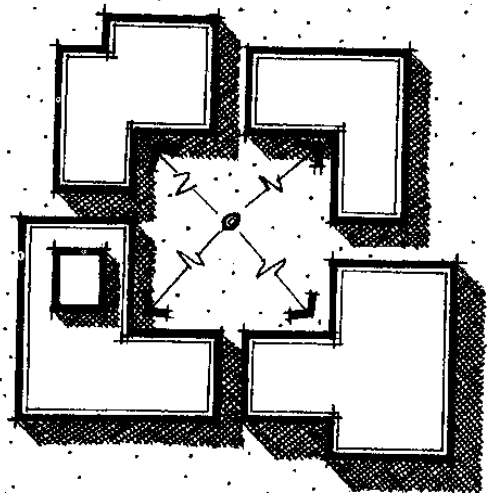
b) Merkezi açık alan (Booth 1983).

Şekil 2.14 Merkezi açık alan merkezci ve içe dönüktür (Booth 1983).

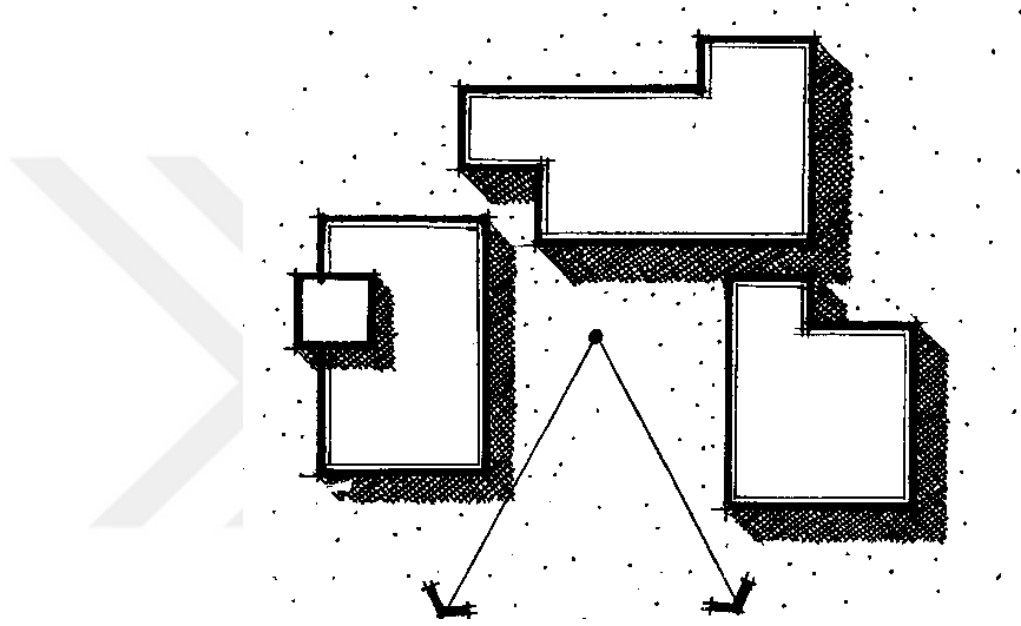
Şekil 2.15 Açık köşeler mekânsal kapalılığın azalmasına neden olurlar (Booth 1983).

Şekil 2.16 Kapalı köşeler yüksek mekânsal kapalılık hissi verirler (Booth 1983).

2.2.2.1.2 Odaklı açık mekân

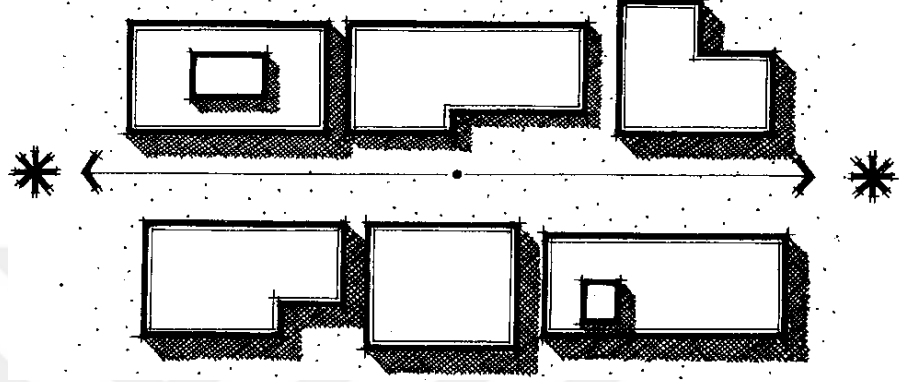
Bir yapı grubu ile tanımlanmış olan mekânın, bir tarafının yola/promenata açık olmasıyla oluşmuştur. Odaklı açık mekân yaratırken, açık olan tarafın, mekânı tanımlayan yapılarla orantılı bir şekilde açıklık verilmesi gerekmektedir. Böylece mekân tanımlanırken, üç tarafı mekânı sarmalar; fakat tek tarafı görüşe açıktır.

Şekil 2.17 Odaklı açık mekânda yapı topluluğu görüşe açık tarafa yönlendirmede güçlü etki sağlar (Booth 1983).

2.2.2.1.3 Kanal çizgisel mekân

Bu tip mekânlar, oran olarak uzun ve dar olup, başlangıçları ve sonları açıktır. Genellikle düz ve köşeleri sarmaz veya kaybolmazlar. Bu mekânın her iki ucu da görülebilir.

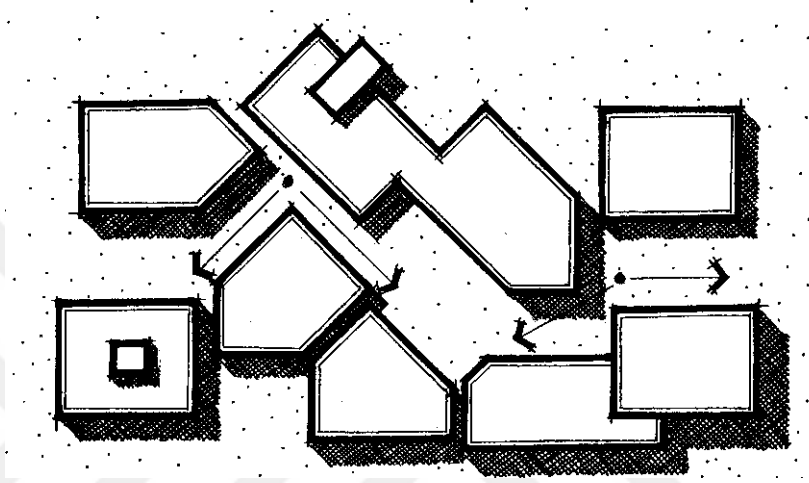
Şekil 2.18 Kanal-çizgisel mekânda, yönelim ve dikkat mekânın sonuna doğrudur (Booth 1983).

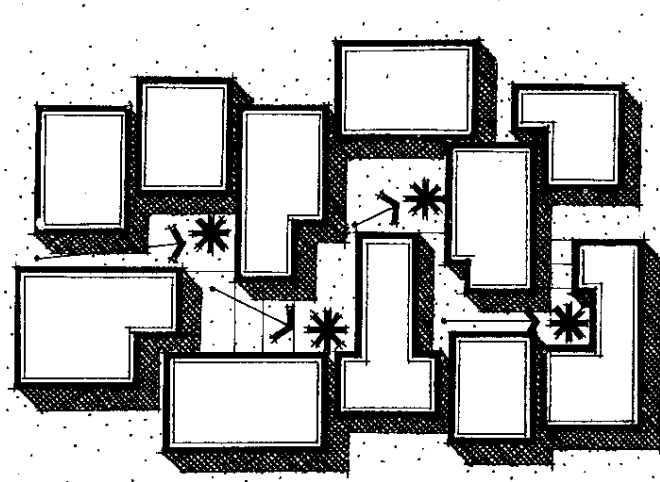
Şekil 2.19 Washington'daki ağaçlı yol (<https://en.wikipedia.org>, Erişim tarihi: 24.12.2011)

2.2.2.1.4 Organik çizgisel mekân

Bu mekânı kanal-çizgisel mekândan ayıran en önemli özelliği düz olmayışıdır. Bu tip mekânlar, köşelere doğru devam eder ve belirli bir yerde görüş mesafeleri tamamen kaybolur.

Şekil 2.20 Organik çizgisel mekânda, görüşler ve odak, içinde hareket edildikçe devamlı olarak değişir (Booth 1983)

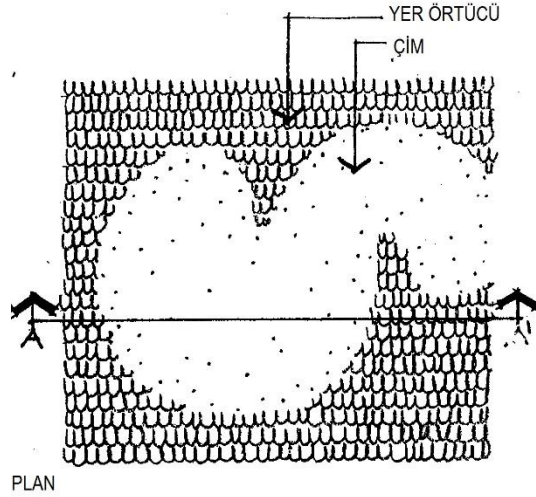
Şekil 2.21 Bu mekânlarda, sürprizlere ve köşelere gizlenmiş odaksal noktalara rastlanır (Booth 1983)

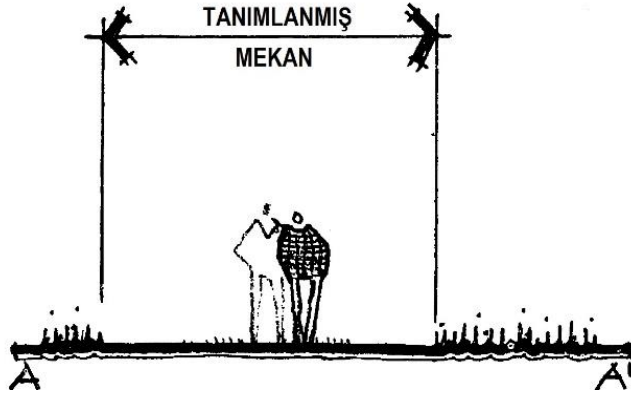
Şekil 2.22 Bu tip mekânlar birbirine bağlı farklı meydanları da içerebilirler (Orijinal, 2011)

2.2.2.2 Bitkilerle tanımlanan mekânlar

Bitkilerin mimari öğeler gibi kullanılması, dış çevrede mekân yaratılmasında büyük önem taşımaktadır. Yerde yer örtücü bitkiler veya kısa boylu çalılırların kullanılması, arada kalan mekânı tanımlamak için kullanılırlar.

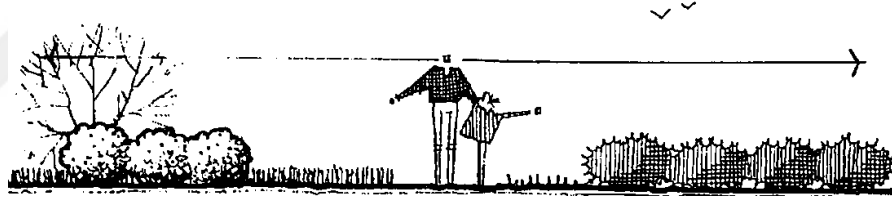
Şekil 2.23 Yer örtücü ve çim ayrımı (Booth 1983)

Şekil 2.24 Yer örtücülerle tanımlanmış mekân (Booth 1983)

2.2.2.2.1 Açık mekân

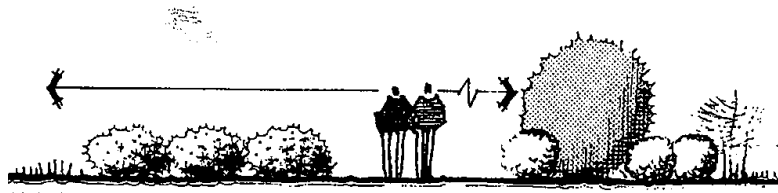
Sadece kısa boylu çalıların ve yer örtücü bitkilerin kullanımıyla, görüş mesafesinin her yöne açık olduğu mekânlardır.

Şekil 2.25 Görüş açısı her yöne açıktır (Booth 1983)

2.2.2.2.2 Yarı açık mekân

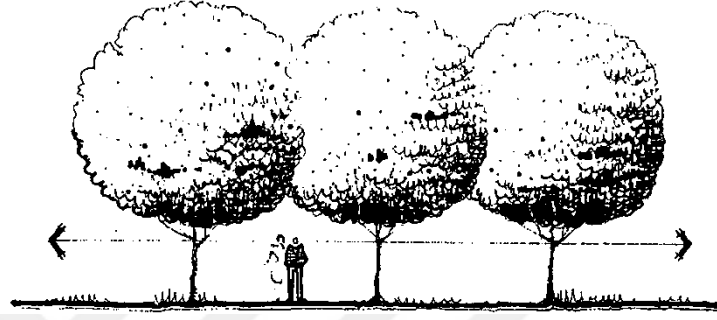
Açık mekânı andıran; fakat belirli bir tarafı kısmen yüksek boylu bitkilerle tanımlanmış ve böylece dikeyde duvar etkisi oluşturularak görüş mesafesinin engellendiği mekânlardır.

Şekil 2.26 Görüş açısı kısmen engellenmiştir (Booth 1983)

2.2.2.2.3 Üst örtülü (kanopili) mekân

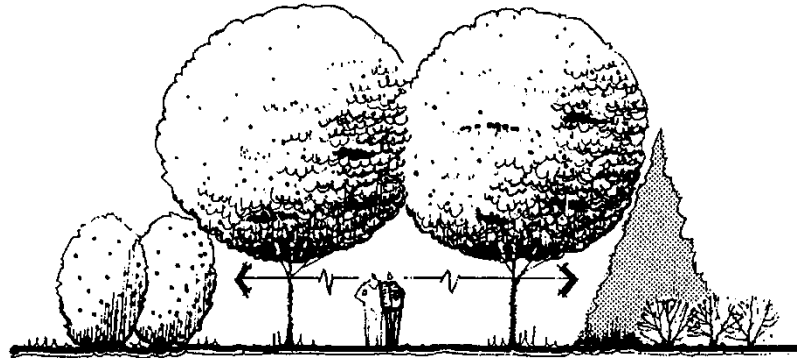
Kitlesel ve yoğun üst örtü oluşturan; fakat üst tarafı kapalı olmasına rağmen yatay düzlemde her iki taraftan görüş olanağı veren mekânlardır.

Şekil 2.27 Üst örtülü mekânlarda kapalılık hissinin fazla olmasına rağmen her iki taraftan görüş açısı vardır (Booth 1983)

2.2.2.2.4 Çevrelenmiş üst örtülü mekân

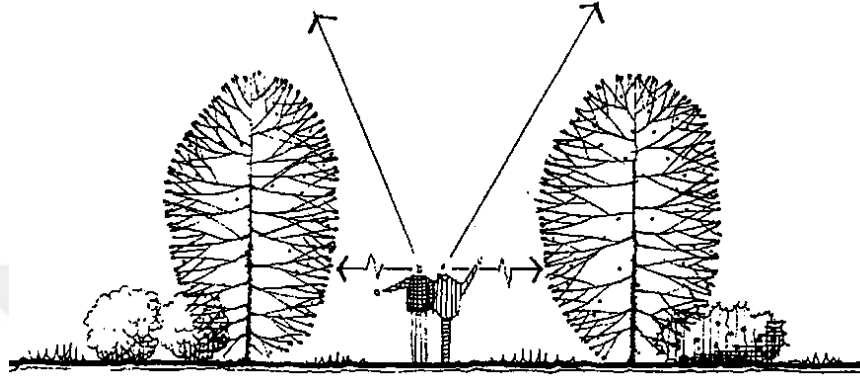
Üst örtülü mekân ile benzer olup, yatay düzlemde her iki tarafında orta veya kısa boylu bitkilerle çevrelenmiş mekânlardır.

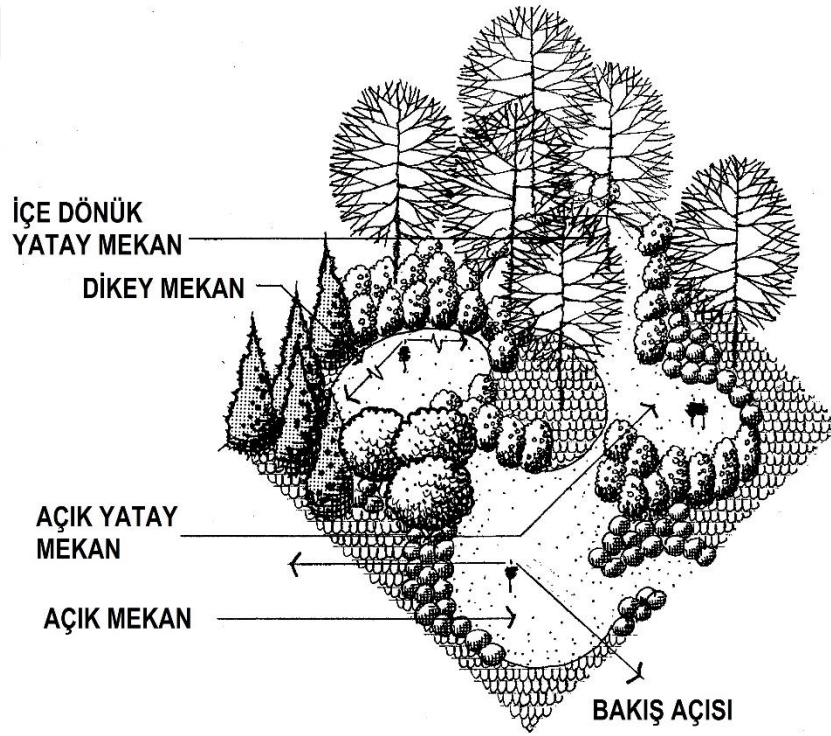
Şekil 2.28 Bu mekânlarda görüş açısı belirli mesafeden sonra sınırlanmıştır (Booth 1983)

2.2.2.2.5 Dikey mekân

Yatay düzlemde yüksek boylu bitkilerle çevrelenmiş, bakış açısı dikeyde ve gökyüzüne doğru oluşturulan mekânlardır.

Şekil 2.29 Bakış açısı dikey ve gökyüzüne doğrudur (Booth 1983)

Şekil 2.30 Bitkilerle oluşturulmuş farklı mekân tipleri (Booth 1983)

2.2.3 Teorik mekân kavramları

Farklı mekân kavramları incelenirken, mekânın gözle görülebilir olmasının dışında teorik olarak da anlaşılabilceği üzerinde durulmuştur. Çeşitli teorik mekân kavramları incelenirken, konuyu farklı bir açıdan değerlendirmiş olan Nurberg-Shulz'un teorik mekân kavramları araştırılmıştır. Nurberg- Schulz'a göre mekân tipleri şu şekilde sıralanmaktadır (Göler 2009);

2.2.3.1 Pragmatik Mekân (*Pragmatic Space*)

Sınırları mimari öğelerle belirlenmiş, ölçülebilen birtakım belirli ortam koşullarına sahip fiziksel boyutta mekânı ifade etmektedir.

2.2.3.2 Varolan Mekân (*Existential Space*)

Somut bir mekânın; insanın yaşadığı deneyimler, içinde bulunduğu toplum ve kültür verilerine göre bir kimlik kazanarak soyutlaşmasıdır. Mevcut mekân, insan zihninde fiziksel tanımlardan çok, psikolojik, sembolik, siyasi, sosyal, ekonomik kavramlara bağlı olarak kalıplaşarak bir imaja dönüşür ve bu mekânsal izlenimlerle insan toplumsal bir bütünün parçası haline gelir.

2.2.3.3 Kavramsal Mekân (*Cognitive Space*)

Mekân içinde bulunmanın ve mekânı algılamanın yanı sıra, insanın zihninde tasarladığı, ilişkiler kurduğu ve kavramlaştırdığı mekândır.

2.2.3.4 Algısal Mekân (*Perspectual Space*)

Algısal mekân, değişken bir kavramı ifade etmekle birlikte, içinde bulunan mekândan duyularımız yoluyla gözlemlenen, duyumsanan, yaşanan ve algılanan mekândır. Bireyde oluşan duygular, kavramlar ve algılar değişkenlik gösterdiğinden bireysellik içerir. Algısal faktörleri içeren mekân; görsel, işitsel, ısısal, boyutsal gereksinimleri karşılayan öğeleri barındıran, farklı ortam ve çevrelerde farklı yapıda mekânsal düzenlemelere imkân vermektedir.

2.2.3.5 Soyut Mekân (*Abstract Space*)

Soyut mekân, mekân kavramıyla ilgili çeşitli tanımları, varoluş ilkelerini ve birtakım mantıksal ilişkileri inceleme bağlamında var olan simgeleri, sembol ve kavramları kapsar.

2.3 Mekân ve insan psikolojisi arasındaki ilişkiye dair kuram ve yaklaşımlar

Çalışmanın bu bölümünde, çevrenin algılanabilmesi, çevrenin insanlar üzerindeki etkilerinin ve çevre, insan ve mekân ilişkilerinin anlaşılabilmesi adına daha önce bu konularla ilgili olarak yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve kısaca özetlenmiştir.

2.3.1 Görülmeden Görme Teorisi (*Prospect-Refuge Theory*)

Görülmeden görme teorisi (*Prospect-Refuge Theory*), 1975 yılında Jay Appleton tarafından ortaya çıkmıştır. *Prospect* anlam olarak gözlemek, bakmak, bakış, görünüm anlamına gelirken, *refuge* ise; sığınak veya barınak anlamına gelmektedir. Appleton bu teorisinde, insanların en temel içgüdüleri olan çevresindeki tehlikelerden korunurken bulunduğu yerden açık görüş sağlayabilmesini konu alır. Bu tipteki mekânlar adeta gözlem noktası gibi davranıp, insanların bu en temel korunma içgüdülerine olanak sağlar.

Bu teorinin özünde, bir mekânın kalitesi ve niteliği-özellikle hacmi, doğal ışığa erişimi, düzenlenişi ve görünüşü kişinin o mekâna duygusal tepkisini etkiler. Örneğin; Kaplan (1983)'e göre, çevrelenmiş mekân, güvenlik ve rahatlama duygusunu açığa çıkarır ve bu tarz bir mekân heyecan ve harekete geçme güdüsünü uyandırır (Dosen ve Ostwald 2016).

Korunaklı/güvenli bir pozisyondan gözlemlenebilen tehlikeler, heyecan verici ve çekici olabilir, tıpkı dışarıda bir tehlike varken korunaklı ve kuytuda kalmış bir mekânda saklanırken bu duygunun verdiği rahatlatıcı his gibidir (Dosen ve Ostwald 2016).

Appleton (1975)'a göre; insanların sadece hayatta kalma güdülerini önemli değildir, aynı zamanda bunu gerçekleştirirken çevresindeki mekândan keyif almayı da hedefler. Appleton'ın hedefine göre geliştirdiği Habitat teorisinde ise bu konudan bahsetmektedir. Habitat teorisinde gözlemcinin peyzajdan aldığı estetik zevkin biyolojik gereksinimlerini karşılayabildiği çevreyi deneyimlemesine bağlı olduğunu savunur (Çakıcı 2007).

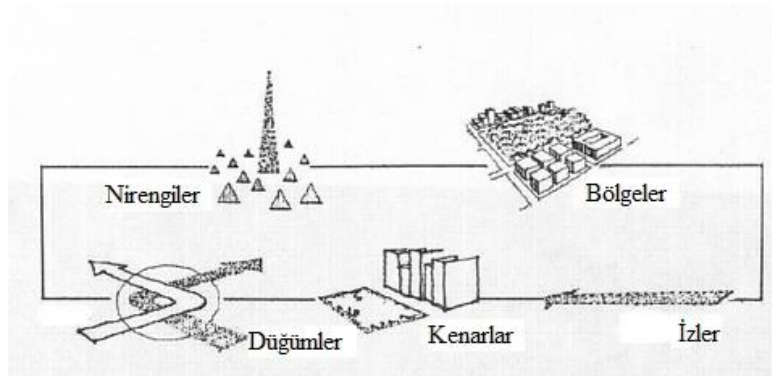
2.3.2 Mekânsal imge ve bellek haritaları

İnsan davranışları çevresindeki fiziksel çevreye ve sosyal çevreye göre şekillenmektedir. Çevrenin algılanmasında en önemli mekân kentlerdir. İnsanlar içinde yaşadıkları kenti anlamlandırmaya çalışır ve buna göre davranış şekillerini ortaya koyar.

Algı, psikolojinin klasik konularından biridir ve Çevre Psikolojisi'nin bağımsız bir alt bilim dalı olarak ortaya çıkmasıyla birlikte, psikolojinin çevre alanına girmesi sağlanmıştır (Göregenli 2010).

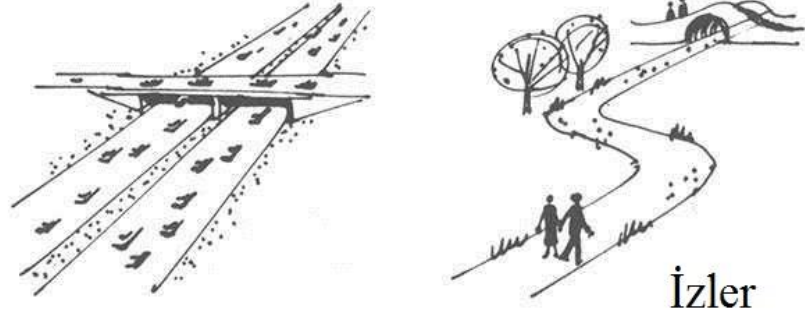
Çevrenin algılanışına ilişkin teoriler ve araştırmalar öncelikli olarak kendilerini neyin çevrelediğini daha iyi anlamaya ve yorumlamaya çalışan bireylerin zihinsel imgelerinin islenmesi süreci ile ilgilenirler (Çakıcı 2007). Çevre algısı ve kentlerin imajlarına yönelik en önemli çalışmalardan biri 1960'larda mimar Kevin Lynch tarafından yapılmıştır. Lynch çalışmasında, insanların çevresini nasıl algıladıklarını ve bunun sonucunda çevresel imajların şekillenmesini incelemiştir.

Lynch çalışmasında ilk olarak "mekânsal imaj" terimini kullanmıştır. Lynch'e göre mekânsal imajların oluşabilmesi için, tanınabilir ve düzenli kentsel mekânlar gereklidir, bunu da okunabilirlik olarak tanımlar. Okunaklılığı ise, parçaları tanıma ve bir bütün içerisinde organize edebilme kolaylığı olarak değerlendirir. Çalışmasında, kentsel alanları yollar, sınırlar, bölgeler, odak noktaları ve işaret öğeleri olarak ayırmıştır. Kişilerin çevrelerine dair imajları oluşturabilmesi için okunaklılık ve yön bulmanın önemli bir yere sahip olduğundan bahsetmektedir. Lynch (1960), "Net bir imge, kişinin kolay ve hızlı bir şekilde hareket etmesini sağlar" şeklinde ifade etmiştir.

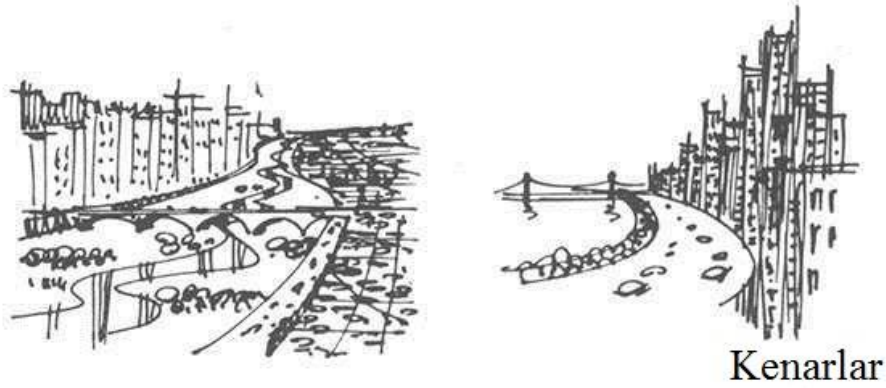
Şekil 2.31 Lynch'in Kent İmgeleri (<https://www.pinterest.ie> /Erişim tarihi:12.01.2019)

İzler (Paths): Gözlemcinin hareket ettiği kanallardır. Sokaklar, demiryolları, yürüyüş yolları vb. İnsanlar kenti bu güzergâhlar boyunca hareket ederken gözlemlerler.

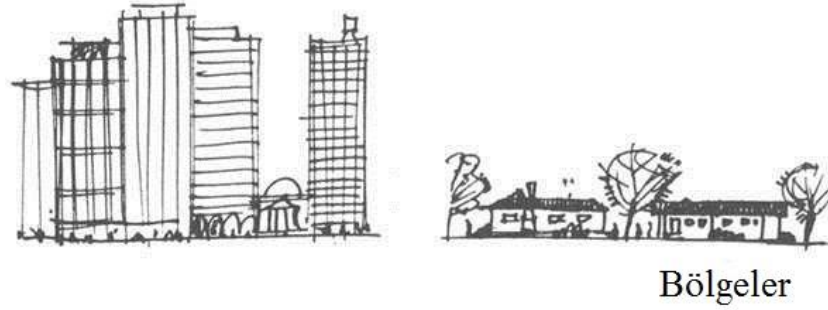
Şekil 2.32 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-İzler (<https://kentstratejileri.com/> / Erişim tarihi: 20.01.2019)

Kenarlar (Edges): Gözlemci tarafından güzergâh olarak değerlendirilmeyen ya da kullanılmayan çizgisel elemanlardır. Devamlılığı bölen çizgiselliklerdir. Kıyılar, duvarlar vb.

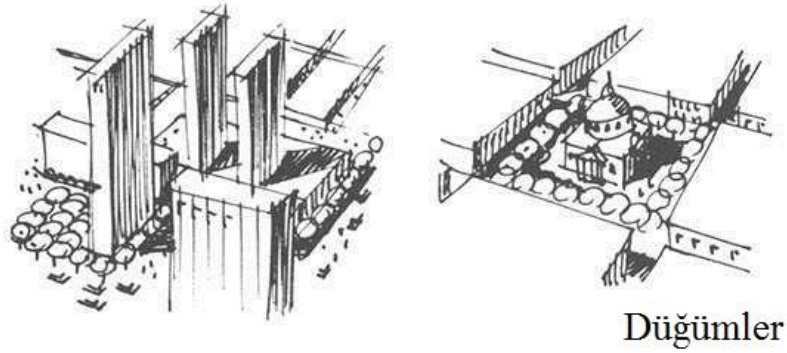
Şekil 2.33 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar (<https://kentstratejileri.com/> / Erişim tarihi: 20.01.2019)

Bölgeler (Districts) : Kentin orta ya da büyük parçalarıdır. Gözlemci zihinsel olarak içine girer. Ortak ve tanımlayıcı özelliklere sahiptirler.

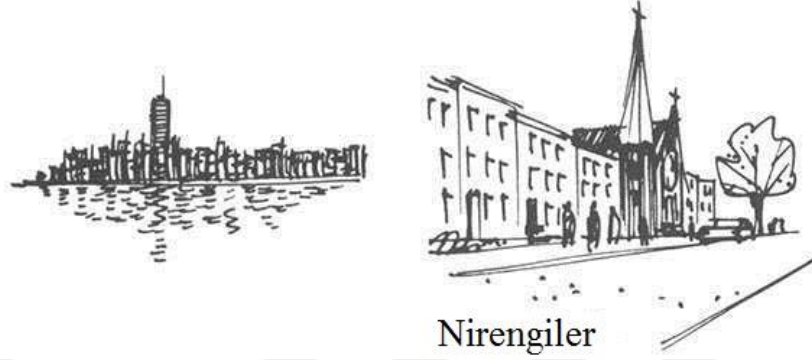
Şekil 2.34 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar (<https://kentstratejileri.com/> / Erişim tarihi: 20.01.2019)

Düğümler (Nodes) : Kentteki stratejik odaklardır. Gözlemci içeriden algılayabilir. Kavşaklar gibi.

Şekil 2.35 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar (<https://kentstratejileri.com/> / Erişim tarihi: 20.01.2019)

Nirengiler (Landmarks) : Noktasal referanslardır. Ancak gözlemci içine girdiği zaman landmark olma özelliğini yitirir. Genellikle fiziksel bir objedir; bina, işaret, dağ vb.(Çakıcı 2007).

Şekil 2.36 Kevin Lynch (1960) Kent İmgesi-Kenarlar (<https://kentstratejileri.com/> / Erişim tarihi: 20.01.2019)

Lynch "Kent İmgesi" kitabında kent manzarasının görünürlüğü veya okunaklılığı hakkında şöyle bahsetmektedir; "Bundan kasıt, kentin, kendisi aracılığıyla kısımlarının tanınacağı ve tutarlı bir doku içinde düzenleneceği tabiiğidir" (Lynch 1960).

Böylece okunaklı bir kent, bölgeleri, sınırları, yolları kolayca ayırt edilebilen ve bütünlüklü bir doku içinde gruplandırılabilen bir alan olacaktır (Lynch 1960).

Çevrenin imajlanabilir olması için, durağan, eksiksiz, düzenli ve eşsiz olması değil, anlamlı, açıklayıcı, uyarıcı, ahenkli ve duyuşal zevk verici nitelikte olması gerekmektedir (Göregenli 2010). İyi bir çevresel imge aynı zamanda duyuşal olarak güven de sağlar. Kişi kendisi ile dış dünya arasında uyumlu bir ilişki kurabilir. Kaybolduğunda ortaya çıkan korkunun tam tersidir bu. Gerçekten de belirgin ve okunaklı bir çevre, güven vermenin yanı sıra deneyimin derinliğini ve yoğunluğunu arttıran bir etkiye de sahiptir (Lynch 1960).

Kişilerin bir mekânı algılamasında pek çok farklı faktör vardır; fakat algılanan mekânlar aslında her bir kişiye göre farklı imajlara sahiptir ve değişkendir. Tversky'e göre, insanın mekân içinde etkin edimlerde bulunabilmesi için mekânın zihinsel temsillerine sahip

olması gerekir; bu temsiller yoluyla nesnelere/şeyleri belirli bir referans çerçevesinde, bu nesnelere arasında oluşan mekânsal ilişkiler boyunca algılarız (Göregenli 2010).

Mekânsal davranışlar aslında insanların çevrelerini nasıl algıladıkları ile sonuçlandırılan davranış biçimleridir. İnsanların çevrelerini nasıl algıladıkları, şekillendirdikleri ve anlamlandırdıkları bilinirse, daha anlamlı ve yaşanılabilir mekânlar ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Mekânsal davranışlar, insanın mekâna ilişkin imajlarından etkilenmektedir. Bilişsel haritalama çalışmaları bu olgulara açıklık kazandırabilmeyi, çevre-insan etkileşimi sonucu oluşan algılarımızı anlamayı amaçlamaktadır (Göregenli 2010).

Zihinsel temsillerin oluşabilmesi için öncelikli olarak kişiler etraflarındaki gerçek olan çevreyi algırlar, daha sonra sahip oldukları kültürel ve psikolojik faktörler çevrenin imajının kendi belleklerinde oluşmasını sağlar. Çevrenin imajları ise kişilerin kendi zihinsel haritalarını oluşturmasını sağlar. Zihinsel haritalar insanların çevrelerini aslında nasıl anladıklarını, anlamlandırdıklarını, çevreye ilişkin bilgilerin ve imajların neler olduğunu içerirler.

Morval (1985)' a göre, zihinsel haritalama, kişinin yaşam çevresinde oluşan olguların kalitesiyle ve göreceli konumlarıyla ilgili bilgiyi kodlamasına ve depolamasına yarayan bir dizi psikolojik dönüşümden oluşan bir süreçtir (Göregenli 2010). Lynch ve Milgram zihinsel haritaları insanların herhangi bir yerle ilgili olarak geliştirdiği iç imgeler olarak tanımlamışlardır.

Şekil 2.37 Bellek haritalarının oluşum süreci (Göregenli 2010)

Birtakım çalışmalara göre zihinsel haritalama, kişilerin içsel değişkenleri hakkında bilgi verirler ve kişilerin mekânsal davranışlarını ilgilendiren kararların temellerini oluştururlar. Zihinsel haritalar aynı zamanda, insanların çevrelerindeki imajların ve bilgilerin kullanımını sağlayan araç olarak da nitelendirilmektedir.

Lynch (1960)'e göre bilişsel haritalar faydalıdır; çünkü bize var olan koşullarda değişiklik ve düzeltme yapma olanağı verir, nesnelerin kimliğini ve yerlerini belirlemek ve onların mekânsal ilişkilerini görmek, kenti pratik ve duygusal açıdan kodlamamıza olanak sağlar, bu da kişiye güven duygusu verir (Göregenli 2010).

Rachel ve Stephen Kaplan *Humanscape: Environments For People* (1982) kitabında ele almış oldukları zihinsel haritalama konusuyla ilgili olarak; "Çevrenin tecrübesi, daha önceden karşılaşılan zihinsel inşaalara dayanır" şeklinde ifade etmektedirler.

Bilişsel harita, insan düşünce süreci ile fiziksel çevre arasındaki bağlantıdır (Kaplan 1982).

Bilişsel haritalama, aslında zihinlerde umut edilen ve beklenenlerin yansıması olarak değerlendirilmiştir. Haritadaki boşluklar önem verilmeyenler, alakasız olduğu düşünülenlerden oluşmaktadır. Normal haritalarda her türlü bilgi mevcutken, bilişsel haritalarda bilinen, aşına olunan objeler veya semboller, olaylar haritalama yapan kişi tarafından bilenen yollarla tanımlanır.

Kaplan vd. (1998)'a göre, mekânları kolaylıkla hatırlayabilmek ve zihinsel harita oluşturabilmek için mekânlarda sembolik yapıların varlığı ve yönlendirme olanakları harita çıkarmak için oldukça faydalıdır. Yönlendirme levhaları bazen yazılarla; fakat bazen de alanın ufak bir haritasının oluşturulmasıyla akılda daha kalıcı olması sağlanabilmektedir. Bu tarz haritalarda, genel alanlar, sembolik yapılar akılda alıcı sembollerle gösterilerek sağlanır. Aynı zamanda alanda topografyayı abartarak kullanmak bile sembol bir yapı gibi davranırken, kullanıcıların zihninde daha çok yer etmektedirler. Bu tarz haritalama metotları, mekânın planlanış şeklini daha net bir dille ifade ederken, insanların aklında kalmasını kolaylaştırdığı için, bilişsel haritalama metotlarına yardımcı olurlar.

2.3.3 Çevreyi anlama ve tercih modeli

Çevre tercih modeli, Stephen Kaplan ve Rachel Kaplan tarafından, doğal peyzaj alanlarının tasarlanması ve düzenlenmesine yardımcı olmak için geliştirilmiş kapsamlı bir çalışmadır. Çalışmalarında, insanların mekân tercihlerini incelemişler ve bu tercihlerinin aslında insanların evrimsel süreci ile ilişkilendirmişlerdir. Örneğin; yön bulma, saklanma, güvende hissetme gibi temel ihtiyaçlardan yola çıkmıştır. Doğal peyzaj alanlarını, parklar, açık alanlar, yol ağaçlandırmaları, boş araziler, arka bahçeler, tarlalar ve ormanlar gibi nitelendirirken, bu alanların tasarımı oluşturulurken kullanıcılar için fayda sağlayıcı şekilde tasarlanması ve kabul görmesi hedeflenmiştir. Kendi deyimleriyle "gündelik doğanın, gündelik insan" kavramına cevap vermesi ana amaçtır.

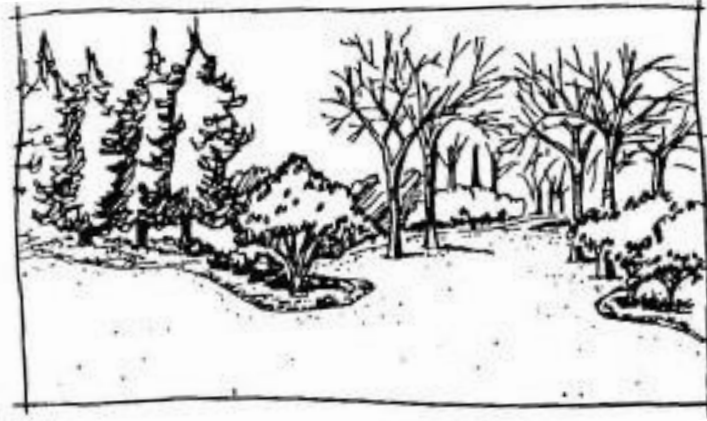
İnsanların çevrelerinden edindikleri her türlü bilgi aslında öncelikli olarak temel ihtiyaçları olan anlama ve keşfetme güdüsünü karşılar. İnsanlar, edindikleri bilgiyi anlamaları onlara emniyette olma hissini vermektedir; fakat bu da tamamen yeterli olmaz, daha fazlasını öğrenmek için keşfetme eğiliminde olmaktadır.

Çakıcı (2007)'ya göre; Kaplan ve Kaplan'ın (1989) bilgi işleme teorisine göre, ilkel insanın yaşamsallığının devamı, kendisine anlam ifade eden belirli peyzaj tiplerini tercih etmesine yol açan bilişsel bilgi işleme becerilerinin gelişmesine bağlıydı. Kentsel ve doğal peyzajlardaki kapsamlı çalışmalarına dayanarak Kaplan ve Kaplan (1978,1982,1989) çevre tercihlerinin iki temel bilgi gereksinimden oluştuğunu öne sürmüşlerdir;

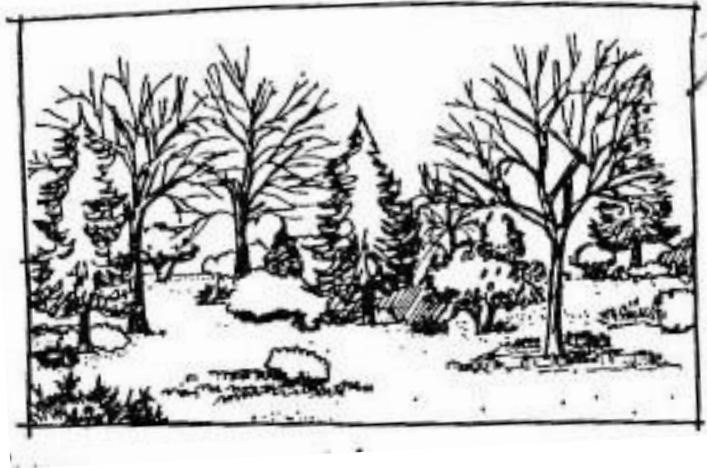
- Anlam çıkarma
- İlgili olma

Kaplan vd. *With People In Mind (1998)* isimli kitaplarında, yaptıkları çalışmada, katılımcılara farklı çevrelerden fotoğraflar gösterilmiş ve bunlar üzerinden puanlama yapmaları istenmiştir. Çalışma esnasında öncelikle insanlar kendilerine gösterilen fotoğrafların anlaşılır olmasına ve nasıl organize edildiğine dikkat etmişlerdir. Öncelikli olarak anlama, daha sonra o yerde nasıl hissettiğini; yani güvende, kaybolmuş, ilgisini çekmiş olması nitelendirilmiştir. Bu analizin sonucunda ise katılımcıların çevresel tercihleri incelendiğinde dört ana faktör ortaya çıkmıştır.

Bunlardan birincisi *Uygunluk/Uyumluluk/Tutarlılık (Coherence)* olarak adlandırılmıştır. Uygun bir alan düzenli, temiz ve toplu olarak gözüken mekânlar olarak nitelendirilmektedir. Birbirini tekrar eden ve bütünleyen elemanlardan oluşur. Uyumlu bir alanda belki bir kaç adet zıtlık içeren öge ya da doku yer alabilir, böylece alanın daha da uyumlu olması sağlanabilmektedir.

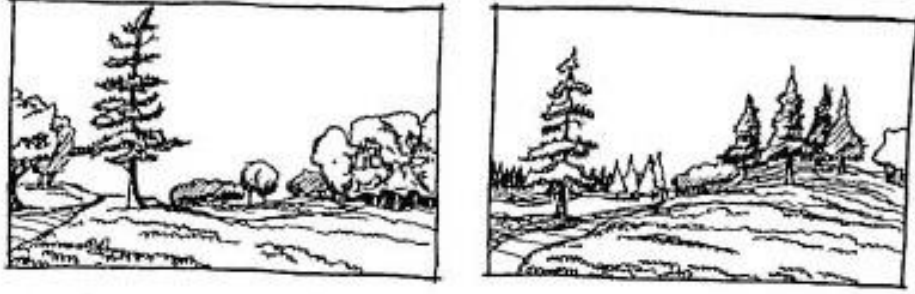
Şekil 2.38 Yüksek tutarlılıkta bir mekân (Kaplan vd. 1998)

Şekil 2.39 Düşük tutarlılıkta bir mekân (Kaplan vd. 1998)

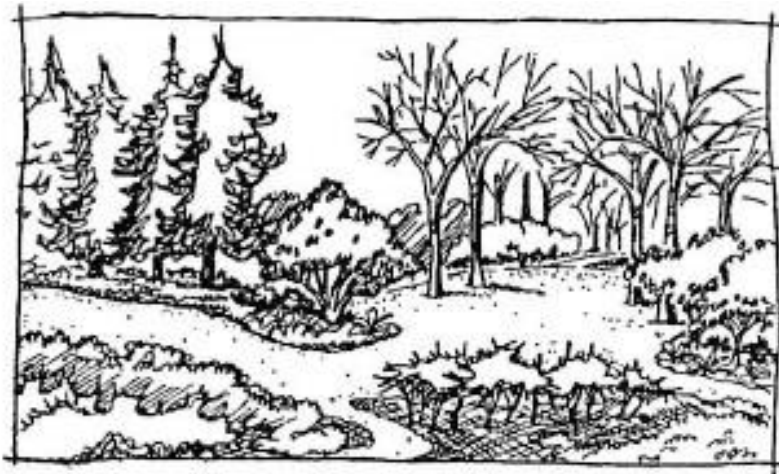
İkincisi ise *Okunaklılık (Legibility)* olarak adlandırılmıştır. Bir alanın okunaklı olarak değerlendirilmesi için net, açık ve belirgin olması gerekmektedir. Okunaklılığı artırmak için mekânda kolay hatırlanabilir elemanların olması uygundur, bu da yönlenmeyi

kolaylaştırır. Örneğin mekânda bulunan bir nirengi, alanın hatırlanmasında ve yönlendirmede kolaylık sağlar.

Şekil 2.40 Bir güzergahta tek başına duran bir çam ağacı karakteristik iken, birkaç tanesi bir araya geldiğinde bu özelliğini yitirir (Kaplan vd. 1998).

Kavramlardan üçüncüsü ise; *Karmaşıklık/Complexity* olarak belirlemiştir. Karmaşıklık, genel olarak uyumun daha az olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Pek çok farklı bileşenden oluşur ve aralarında tutarlılık yoktur. Buna rağmen, düzlük bir çayır alanında karmaşıklık yoktur; fakat buna benzer hareketsiz mekânlar da sıkıcı olarak kabul edilebilmektedir. Bir mekânda çeşitliliğin fazla olması keşfetme hissinin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Kısacası bir mekân çok karmaşık, çevresiyle tutarlı olmadığı zaman fazla karmaşık; fakat çok hareketsiz olduğu zaman ise sıkıcı olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 2.41 Karmaşıklık olmasına rağmen yüksek tutarlılıkta bir görsel (Kaplan vd. 1998).

Dördüncü kavram ise; *Gizemlilik/Mystery* olarak adlandırılmıştır. Keşfetme arzusunu uyandıran mekânlar gizemli olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, kıvrılarak uzayıp giden bir yol, devamında neyi sakladığı bilinmediği için merak uyandırmaktadır. Kaplan ve Kaplan'a göre gizemlilik kavramını içeren mekânlar daha çok tercih edilmektedir.

Şekil 2.42 Kıvrılarak giden bir yol gizemlilik hissi verir (Kaplan vd. 1998).

Kaplan ve Kaplan yaptıkları bu çalışmada *Tutarlılık/Coherence* ve *Okunaklılık/Legibility* kavramlarını algılama yönü ile bir tutarken, tutarlılık kavramını iki boyutlu olarak; fakat okunaklılık kavramının üç boyutlu olduğundan bahsetmiştir. *Karmaşıklık/Complexity* ve *Gizemlilik/Mystery* kavramlarını ise keşfetme yönü ile bir tutarken, karmaşıklık kavramını iki boyutlu; fakat gizemlilik kavramını üç boyutlu olarak değerlendirmektedir.

	Anlama	Keşfetme
Anlık	Tutarlılık-Uygunluk	Karmaşıklık
Çıkarılmış, Tahmini	Okunaklılık	Gizemlilik

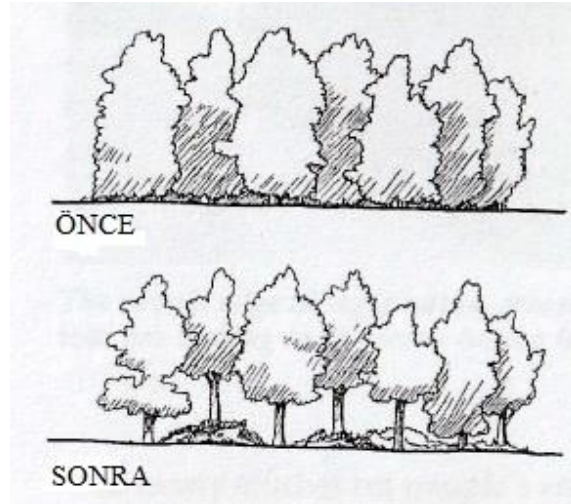
Şekil 2.43 Kaplan ve Kaplan tercih matrisi (Çakıcı 2007)

Kaplan vd (1998)'in çevre psikolojisi temelli yaptıkları çalışmalarında çevre tercih modelini sunmuşlardır. Bu çalışmaya göre insanların korkuları ve tercihleri şeklinde iki ana bölümden bahsedilmektedir.

Konuyla ilgili olarak; Kaplan *vd.* (1998), "Bir yerin fiziksel özellikleri kişiye rahatlık veya korku hissettirebilir" olarak tanımlar. İnsanlar, korku hissettiği mekânlarda bulunmak istemezler, bu sebeple doğal peyzaj alanlarının, kent parklarının ve bunlara benzeyen yerlerin bu hissiyata yer vermeden, kullanıcıların kendilerini rahat hissedebileceği şekilde mekânlar yaratmak gerekliliğinden bahsetmektedirler.

İnsanları çevreleyen doğal peyzaj alanlarında, kişilerin korku hissini duymamaları için gerekli olan üç temel nitelikten bahsedilmektedir. Bunlardan ilki görsel erişim, ikincisi aşinalık duygusunu artırmak ve son olarak üçüncüsü ise; insani belirtilerin varlığıdır.

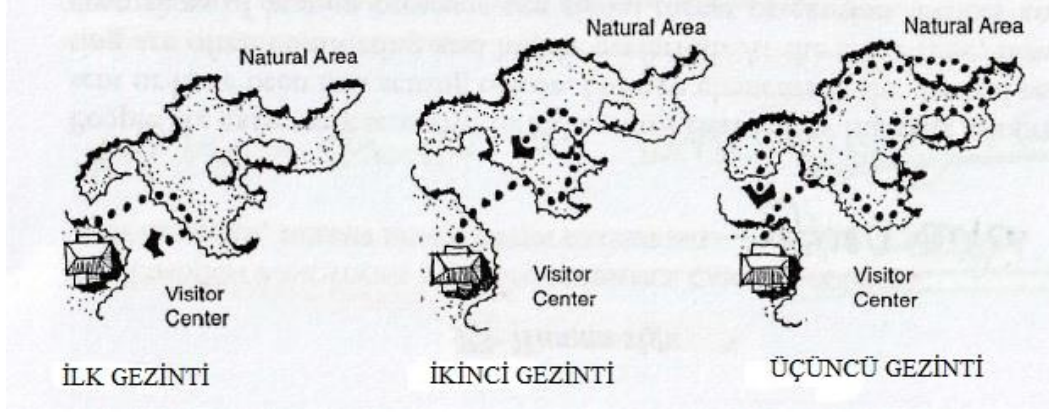
Kaplan *vd.* (1998), "Görsel erişim, güveni artırır" olarak ifade eder. Bloke edilmiş veya engellenmiş manzaralar korku ve endişe yaratabilmektedir. Manzaraların bloke edilmesinin sebeplerinden biri olan yapı bileşenlerine örnek olarak duvarlar gösterilebilir. Duvarlar görüşü engeller ve saklanma alanları oluştururken alanın güvenli olabildiğini imkânsız kılarlar. Aynı şey bitki yoğunluğu için de geçerlidir. Doğal peyzaj alanlarındaki bitkisel tasarım bu şekildeki hislerin uyarılması açısından önem arz etmektedir. Örnek olarak; alt dalları budanmış bir ağaçlık alan, mekâna daha çok ışığın girmesini sağlayarak ve göz hizasının açılmasına olanak verdiği için, kullanıcılar kendilerini daha güvende hissederler.

Şekil 2.44 Yoğun bitkilendirmenin göz hizasında budanması görüş açısının artırılmasına olanak sağlar (Kaplan *vd.*,1998)

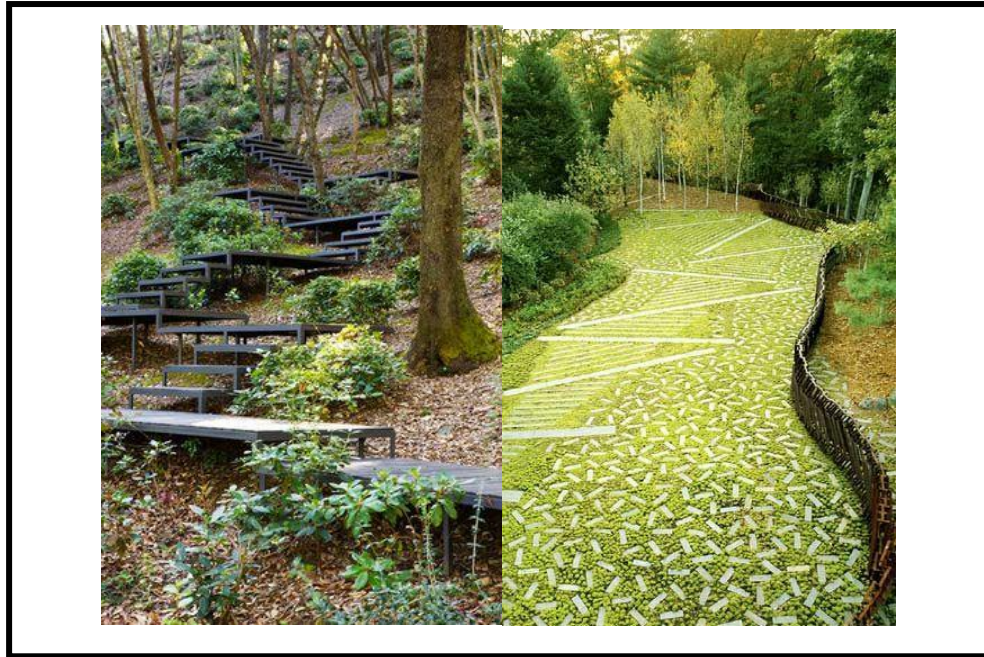
Tanımlılık, kişilerin daha rahat hissetmesini sağlar (Kaplan *vd.*1998). Herhangi bir yere aşinalık hemen kazanılacak bir duygu değildir. Önce bir alana aşina olmak için bölgenin

bir kısmı gezilir, daha sonraki zamanlarda daha ileri devam edilir. Kaplan *vd.* (1998) "Aslında bir yere aşına olmak o yeri daha önceden görmüş olmak ya da ona benzer yerleri, içerikleri görüp deneyimlemiş olmak gerekir" olarak ifade etmiştir.

Şekil 2.45 Aşinalığın sağlanması (Kaplan *vd.* 1998)

İlk defa gidilen bir mekânda, daha önce insanların kullanmış olduğu, ya da orada bulunduğu belirtilerini görmek, kullanıcıların daha rahat ve güvende hissetmesini sağlamaktadır. Diğer bir taraftan ise Kaplan *vd.* (1998)'a göre, bir mekânda görülmüş olan daha önceden insanların bırakmış olduğu işaretler, yazılar, objeler, her ne kadar insanları rahatlatırsa da bazen bariyerler ya da duvarlar bir başkasının alanına girilmiş gibi hissettirebilmektedir. Yapılan çalışmalarda en çok tercih edilen doğa manzaralarında hem doğal hem de insanların düzenlediği elemanların birlikte olduğu yerler tercih edilmiştir.

Şekil 2.46 Doğanın iç içe olan yapısal malzemelerin oluşturduğu bütünlük
(/www.boredart.com, <https://dirt.asla.org>, Erişim tarihi: 26.11.2019)

Şekil 2 47 İnsanların oluşturduğu yapısal elemanlarla doğanın bütünleştiği örnekler (<http://herbgardeningtoday.com>, <https://structhome.com/> Erişim tarihi: 26.11.2019)

Çalışmanın diğer bölümünü oluşturan tercihler kısmında ise, Kaplan *vd.* (1998)'a göre, bazı doğal alanlar kullanıcılara sakinlik, rahatlık ve o mekâna tekrar gitme isteği uyandırır. Bu mekânlarda aynı zamanda kaybolmak kişilere korkudan çok heyecan duygusu hissettirir. Özellikle pek çok Japon Bahçesinde bu örneklere rastlanmaktadır.

Japon bahçelerindeki sakinlik, insanları kendine çeker. Eliovson (1971) "Nasıl bir stil içerirse içersin, önemli olan amaç sakin ve rahatlatıcı manzara yaratmaktır ki kullanıcılar rahatlayıp manzaraya bakarken adeta meditasyon yapıyormuş gibi hissetsinler. Bu tarz bahçelere *Bakılan Bahçeler* denir" olarak ifade etmiştir.

Japon bahçelerinin geleneksel tasarımı, hem içinde olup sakinliği yaşamak hem de teşhir bahçesi gibi izlenebilmesini sağlamaktadır. Bahçenin hissettirdiği sakinlik, gündelik hayattan kaçmaya ve bir nevi meditasyona yaramaktadır. Bir diğer önemli husus ise, minimum mekânda maksimum görselliği yakalamaktır, bunu sağlamak için ise, bitkileri, yaprak döküm zamanlarını, taş veya kayaları, suyu harmonik bir şekilde kullanmaktır. Bu çalışmalar alana derinlik kattığı için, mekânın daha geniş gözükmesine sebep olurlar.

Eliovson (1971)'a göre, bazı vurgulu ağaçlardan olan akçaağaç, söğüt ve süs kirazı ağacının asimetrik olarak kullanılması önemlidir. Bu ağaçların bahçedeki kompozisyonları, gruplaşarak ya da tekil olarak kullanılması da görsel etkiyi artırır. Yüksek boylu ve kısa boylu bitkilerin birlikte kullanılması da oldukça olağandır.

Şekil 2 48 Geleneksel Japon Bahçesi Örneği (<http://smallbalcony.decorvintage.tk/> Erişim tarihi: 27.11.2019)

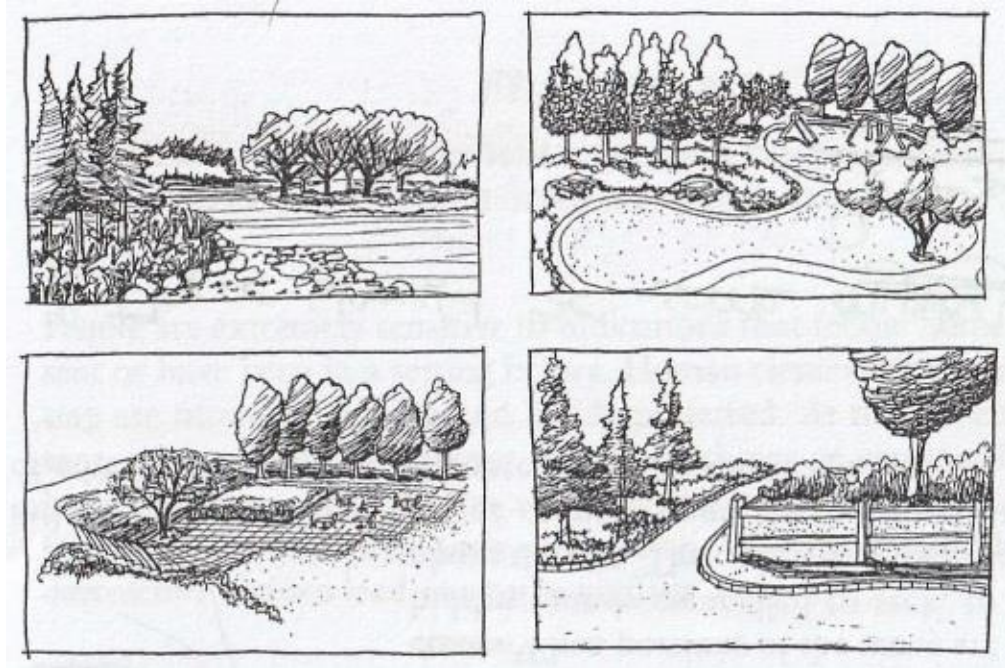
Kaplan *vd.* (1998) tercih modeli araştırmasında gizemliliğin önemini, "Araştırma sonuçları, daha önce belirtildiği üzere gizemliliğin etkisinin tercih edilme konusunda önemli bir nokta olduğunu açıklıyor. Bu tarz bir gizemin yaratılabilmesi için, parçalı şeylerin gözükmüyor olması gerekmektedir" şeklinde ifade etmiştir. Çevre tercihi modeli çalışmasından ortaya çıkan sonuçlar tutarlı mekânlar, düzgün yer örtüsü, gizem, derinlik duygusu ve açıklıklar başlıkları altında gruplandırılmıştır.

Tutarlı mekânlarla ilgili olarak, mekânın genelinde bir kaç alanda çevresiyle uyumlu alanlar/mekânlar oluşturulduğunda çevreyi daha iyi anlamaya yardımcı olurlar. Bu tarz

mekânları diğerk mekânlardan ayıran özelliklerden en önemli öğelerden biri doğru seçilmiş bitkilendirme dir (Kaplan vd. 1998).

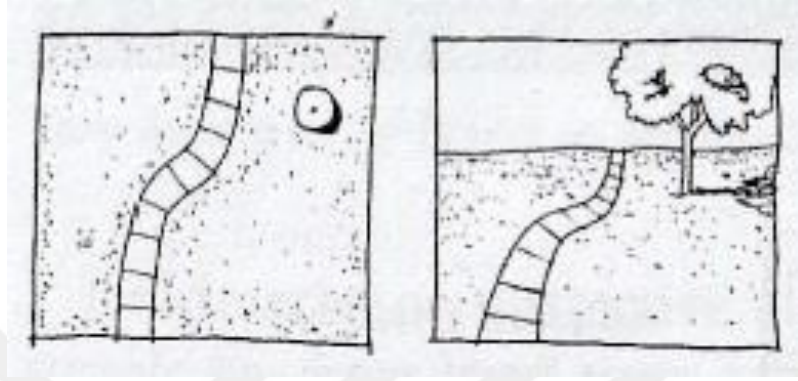

Şekil 2.49 Mekânın oluşmasında, ufak parapetin sınırı ve zeminde kullanılmış olan çim ve çevre bitkilendirmesi, rahat bir oturma ortamı sağlamıştır (Orijinal 2011)

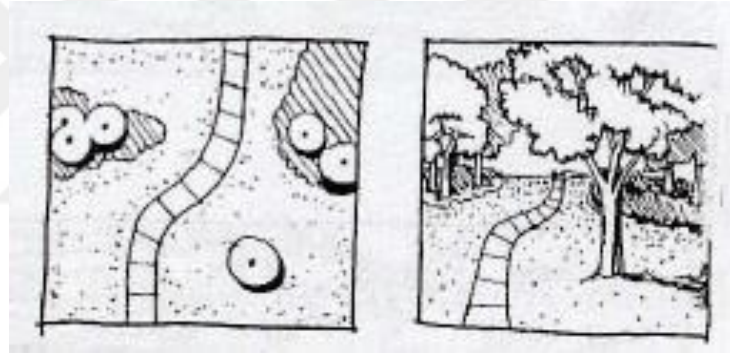

Şekil 2.50 Tutarlı alan örnekleri (Kaplan vd. 1998)

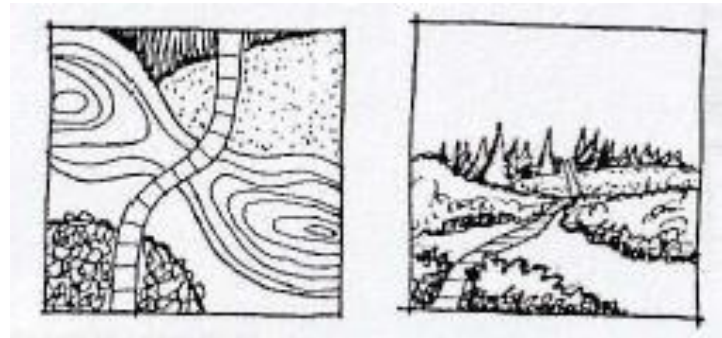
Düzgün yer örtüsü ile ilgili olarak ise, yer örtüsünün dokusu, mekânın nasıl organize edildiğini anlamak için bilgi verir. Aşırı düzgün yer örtüsü dokusu alana monotonluk ve sıkıcılık verebilir; fakat farklı malzemelerin ve bitkilendirmenin uygun kullanılmasıyla alanda harmoni yakalanır (Kaplan *vd.* 1998).

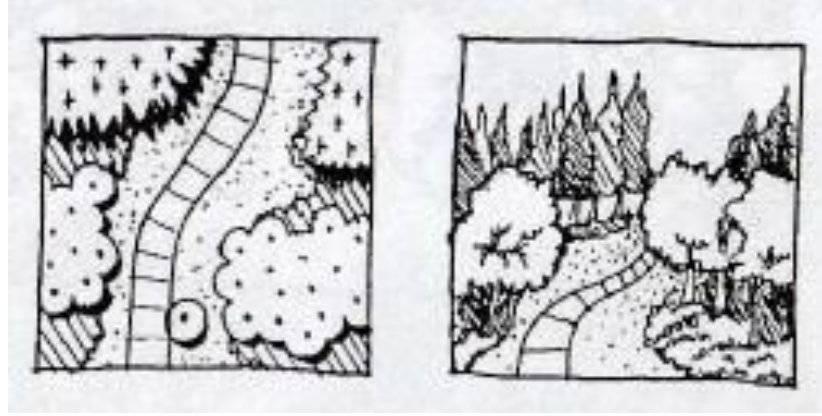
Şekil 2.51 Fazla düz alan monotonluk getirir (Kaplan *vd.* 1998)

Şekil 2.52 Düzgün yüzeye sahip alanlar, farklı doku ve formlarla ayrılırlarsa daha ilgi çekici olurlar (Kaplan *vd.* 1998)

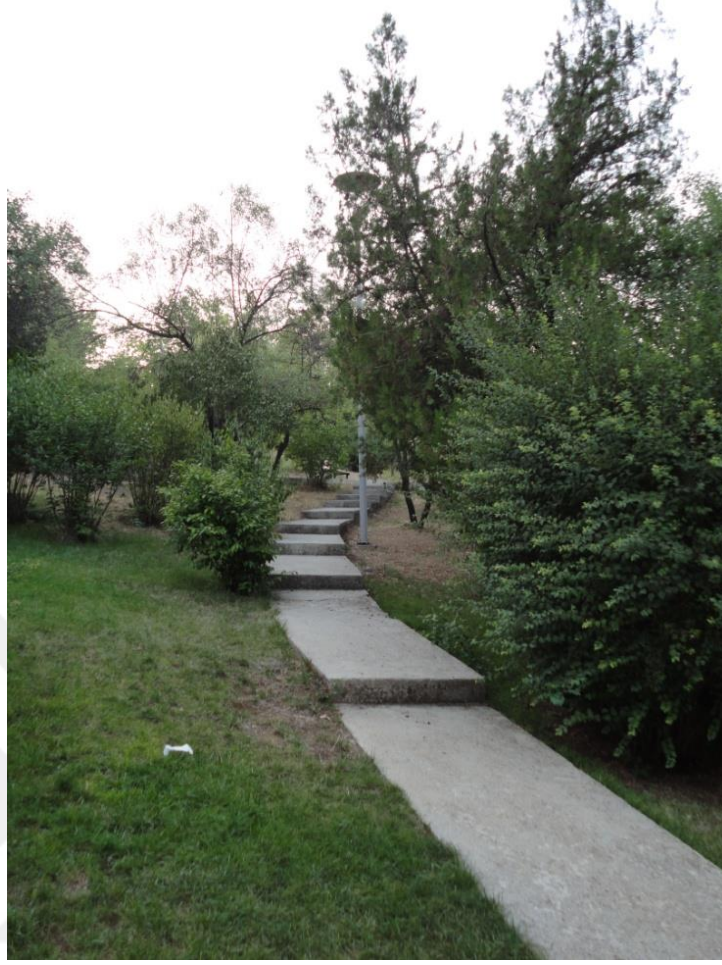

Şekil 2.53 Alanda birden fazla düzgün yüzeyin olması keşfetme arzusunu ortaya çıkarır (Kaplan *vd.* 1998)

Şekil 2.54 Düzgün yüzeyler alana derinlik katar (Kaplan *vd.* 1998)

Mekânın gizemliliği ile alakalı olarak, bir mekândaki elemanlarla gizemli bir yer oluşturmak, kullanıcıların keşfetme yanını ortaya çıkarıp mekânda hem daha farklı gözle hareket eder hem de mekânı daha çekici bularak vakit geçirmekten daha fazla keyif alabilmektedirler. Ağaçların yerleşimi örneğin; yaprak döken ve dökmeyen ağaçların yerleşimleri ve düzenleri, ışık oyunları mekânda kullanılabilir duvar veya yapısal öğeler de bu hissi artırmaktadır (Kaplan *vd.* 1998).

Şekil 2.55 Biraz daha ileriye giderek yolun devamındakileri görme arzusu yaratan bir mekân örneği (Orijinal 2011)

Alandaki katmanlar ve sembol yapılar, derinlik duygusunu artırır (Kaplan *vd.* 1998). Genel olarak derinlik duygusu aslında üç boyutlu algılamaya yardımcı olmaktadır. Alanı anlamaya ve keşfetmeye yardımcı olur, aynı zamanda mekândaki okunaklılığı artırır. Kaplan *vd.* (1998)'a göre, topografik hareketler ve çeşitlilikler derinliğin kazanılmasına yardımcı olurlar.

Mekândaki açıklıklar ise, görsel erişime izin verdikleri için mekânı daha davet edici kılmaktadır. Aynı zamanda açıklıklar okunaklılığı artırır (Kaplan *vd.* 1998).

Şekil 2.56 Açıklıklar görsel olarak rahatlama sağlarlar (Orijinal 2011)

Tercih edilen mekânlarda tutarlılık, karmaşa, gizem ya da okunaklı olması mutlaka o mekânın tercih edilme sebeplerindendir; fakat sadece bunlar da yetmeyebilir. Bunun sebebi ise bir yerin anlamlı olabilmesi için kullanıcıların her birinde değişken olan ve daha önceden o mekândan beklentileri de büyük rol oynar. Bir diğer deyişle tercih edilen çevreler, insanların gerekliliklerini ve yapmak istediklerini efektif şekilde karşılamayı amaçlar. Bu tarz mekânlar anlamlı ve çevresiyle ilişkilendirilmiş olmalıdır, çevresiyle ilişkilendirilmiş bir mekân çeşitlilik ve karmaşıklık içermektedir (Kaplan *vd.* 1998).

Anlamlı bir çevre ise, çevresiyle ve içindeki elemanlarla uyumlu ve bu elemanla gerçekten o mekâna aitmiş hissiyatı vermelidir, zemin dokusu devamlılık ve tekrar içermelidir. Tutarlı bir mekân, sahanın organize olmasına imkân kılan, uygun bir şekilde tasarlanarak bölümlere ayrılmış mekândır. Karmaşıklık veya çeşitlilik, yeterli sayıda sunumu sağlayarak zihni doldurur ve odağı farklı bir içerikle karıştırmamayı hedefler.

Gizemlilik, kişinin keşfetme arzusunu açığa çıkararak bilişsel haritalamayı geliştirmeye yardımcı olur. Okunaklılık ise, bilgi içeren çevrenin yönetilebilir ve organize olmasını sağlar (Kaplan *vd.* 1998).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Yapılan çalışmanın ana materyali farklı mekân tipleri ve kullanımlarını içeren Ankara'daki Seğmenler Parkı, Botanik Park, Göksu Parkı ve Altınpark kent parkları ve bunlara ilişkin 25 adet fotoğraf oluşturmaktadır. Buna benzer çevre tercih modeli çalışmalarında (Örn. Çakıcı,2007) fotoğraflar üzerinden anketlerin yapılması araştırmacıya ekonomik anlamda ve zaman kazanımı açısından yarar sağladığı düşünülmüştür. Parklarda daha önceden belirlenmiş olan farklı mekân tiplerinin katılımcılara fotoğraflar aracılığı ile gösterilmesi, hızlı bir şekilde fiziksel çevrenin insanların üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olmuştur.

Daha önce yapılmış olan çalışmalardan Kaplan vd. *With People In Mind* (1998) isimli kitabındaki çalışma örneği ele alınarak, buna benzer bir çalışmayı Ankara'daki kent parklarının mekân tasarımları açısından değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Ankara'nın değişik bölgelerinde seçilen Seğmenler Parkı, Botanik Park, Göksu Parkı ve Altınpark kent parklarının seçilmesiyle sağlanmıştır. Ankara'da bulunan bu dört adet farklı ölçekteki parkın her birinin kendi içinde farklı mekân tiplerinin olması, parkların farklı zaman dilimlerinde farklı amaçlarla kullanılıyor olması nedeniyle anketlere görsel malzeme sağlamak adına faydalı olmuştur.

Mekânın algılanışı ve çevre tercihleri ile mekânın kişilerin üzerinde bıraktığı hisleri anlayabilmek açısından bu konularla ilgili çalışmalar incelenmiştir. Çalışmada çevre psikolojisi, kent parkları, mekân, zihinsel haritalama ve çevre tercihi modelleri konuları ana çalışma konularını oluşturmaktadır ve bu tarz yayınlar, kitaplar, makaleler incelenmiştir. Çalışmalarda edinilen yayınlar yüksek oranda Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi'nden sağlanmıştır.

3.1.1 Seğmenler Parkı

Şekil 3.1 Seğmenler Parkı Uydur Görüntüsü (www.yandex.com.tr, Erişim Tarihi:01.04.2020)

Şekil 3.2 Seğmenler Parkından Bir Görüntü (Orijinal 2019)

Seğmenler Parkı 1983'te yapılan bir kent parkıdır. Ankara'nın Çankaya ilçesinde bulunmaktadır. 40.000m²'si çim alan, 250m²'si ise çocuk oyun alanı olmak üzere toplam alanı 57.250m² olan Seğmenler Parkı'nın kuzeyi ve güneyi arasındaki yükseklik farkı yaklaşık 50m, vadi tabanı ile Atatürk Bulvarı ve İran Caddesi arasındaki kot farkı 8m ile 15m'dir. Topografyasına uyumlu bir şekilde 'Vadi Peyzajı'' özelliklerinde tasarlanan park, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Atatürk'ün 100.Doğum Günü anısına düzenlediği yarışmada Doç.Dr. Selami Sözer tarafından projelendirilmiştir (Çon 2019).

Parkın içerisinde çocuk oyun parkı, fitness ekipmanları, havuz, amfi tiyatro, geniş yeşil alanlar toplanma, dinlenme ve festival alanı gibi işlevler içermektedir. Göreceli olarak Seğmenler parkı doğal alana büyük ölçüde sahip bir park olma özelliğini taşımaktadır. Dinlenmenin yanısıra parkta bulunan çocuk oyun alanları, yeme içme alanları ve spor yapabilmek için yürüyüş yolları ve patikalar mevcuttur. Özellikle hafta sonu çok yoğun bir şekilde semt ve semt dışından gelen yetişkin ve çocuklara ev sahipliği yapar. Parkın yola bakan tarafında bulunan büfe uzun saatlerini parkta geçirmek isteyenler için kolaylık sağlar. Alanın konumundan dolayı oluşmuş olan vadi şeklindeki yapılanması ile kendisini çevreleyen ana yollardan bir nebze kopuk olmasını sağlar.

Parkta incelenen mekânlar ise; açık yeşil alanların oluşturduğu mekânlar, bitki dokusunun oluşturduğu mekânlar, parkın doğal topoğrafyasının oluşturmuş olduğu mekânlar, patika ve yürüme yollarının çevrelerinde oluşturulmuş olan mekânlar ve parkın alt kotlarında kalan suni havuz ve çevresinde oluşturulmuş mekânlardır.

3.1.2 Botanik Park

Şekil 3.3 Botanik Parkı Uydu Görüntüsü (www.yandex.com.tr, Erişim Tarihi:01.04.2020)

Şekil 3.4 Botanik Parkından Bir Görüntü (Orijinal 2011)

Ankara'nın simgesi olan Atakule'nin hemen alt tarafında olan park Çankaya ilçesinde yer almaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin verilerine göre yaklaşık 65.000 m²'lik bir alana sahiptir, 1970 yılında yapılmıştır. Park doğal alanı fazla, yürüme yolları ve konumlandığı vadi sebebiyle çevresindeki ana yollardan kopuk olması, trafik gürültüsünün duyulmaması, daha sakin ve sessiz bir ortam oluşturduğu için kullanıcıların kendisiyle ve çevresindeki doğal ortam ile baş başa kalabilme olanağını sağlamaktadır. Parkın içerisinde piknik alanları, gezinti yolları, çocuk oyun alanı, fitness ekipmanları ve en altında bir süs havuzu bulunmaktadır. Cinnah Caddesi ve Çankaya Caddesi arasında kalan park konumu itibari ile ufak bir vadiye yer almaktadır. Seğmenler Parkı gibi Botanik Park da vadiye konumlanması sebebi ile alt kotta kalan kısımları çevredeki yollardan izoledir ve daha çok kendi içine dönük bir parktır.

Bu parkta incelenmiş olan mekânlar ise; Seğmenler Parkı'nda olduğu gibi, parkın konumlandığı vadi topoğrafyasının oluşturduğu mekânlar, yürüme yollarının kenarlarında oluşturulan mekânlar, parkın alt kotlarında olan suni süs havuzunun çevresindeki mekânlar, parkın üst kotlarında yer alan spor aktivite alanları ve yamaç kısımlarında olan açık yeşil alanların oluşturduğu mekânlardır. Anı zamanda parkın yoğun bitkisel dokusunun da oluşturduğu mekânlar incelenmiştir.

3.1.3 Göksu Parkı

Şekil 3.5 Göksu Parkı'nın Uydu Görüntüsü (www.yandex.com.tr, Erişim Tarihi:01.04.2020)

Şekil 3.6 Göksu Parkından Bir Görüntü (Orijinal 2019)

Ankara'nın Etimesgut ilçesinde Eryaman'da bulunan park 2003 yılında yapılmıştır. Eski Susuz Göleti'nin üzerine kurulmuştur. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin verilerine göre yaklaşık 508.000m²' lik alana oturmaktadır ve alanın 123.590m²'lik kısmı göletten oluşur. Parkın içinde ateşli piknik alanları, çok sayıda gezinti yolları, farklı bölgelerde çocuk oyun grupları, fitness ekipmanları bulunmaktadır. Genellikle hafta sonları daha yoğun olan park, semtten ve çevre civarlardan gelen kullanıcılar tarafından gezme, eğlenme, yürüyüş ve spor yapma, içerisinde bulunan restoran ve kafelerde vakit geçirme, gölde su bisikletine binme, çim kızağı ile kayma aktiviteleri yapılmaktadır. Gölet kenarında olması sebebiyle gölde yaşayan ördekler çocukların ve yetişkinlerin ilgisini çekmektedir. Aynı zamanda kullanıcılar gölette balık tutabilmektedirler. Parkın göletin çevresinde kurulması sebebiyle pek çok farklı aktivite alanları içermektedir. Göletin hemen yanında bulunan ve göle yakın yürüyüş yapma imkânı sağlayan ahşap iskele Ankara Büyük Şehir Belediyesi verilerine göre yaklaşık 1600m'tir. Parkta aynı zamanda basketbol, voleybol, tenis, go-kart ve halı sahalar gibi spor aktivitelerini yapmaya olanak

sağlamaktadır. Parkın ölçeği bakımından diğer parklardan daha büyük olması sebebiyle, daha farklı mekân tipleri içermektedir.

Göksu Parkı'nda incelenmiş olan mekânlar ise; gölet ve göletin çevresinde oluşturulmuş olan gezinti ve oturma mekânları, bitkisel ve doğal dokunun oluşturduğu mekânlar, piknik alanları ve çevresindeki mekânlar ve aynı zamanda çocuk oyun alanları ve çevrelerindeki mekânlardır.

3.1.4 Altınpark

Şekil 3.7 Altınpark Expo Merkezi Uydu Görüntüsü (www.yandex.com.tr, Erişim Tarihi:01.04.2020)

Şekil 3.8 Altınpark'tan Bir Görüntü (Orijinal 2011)

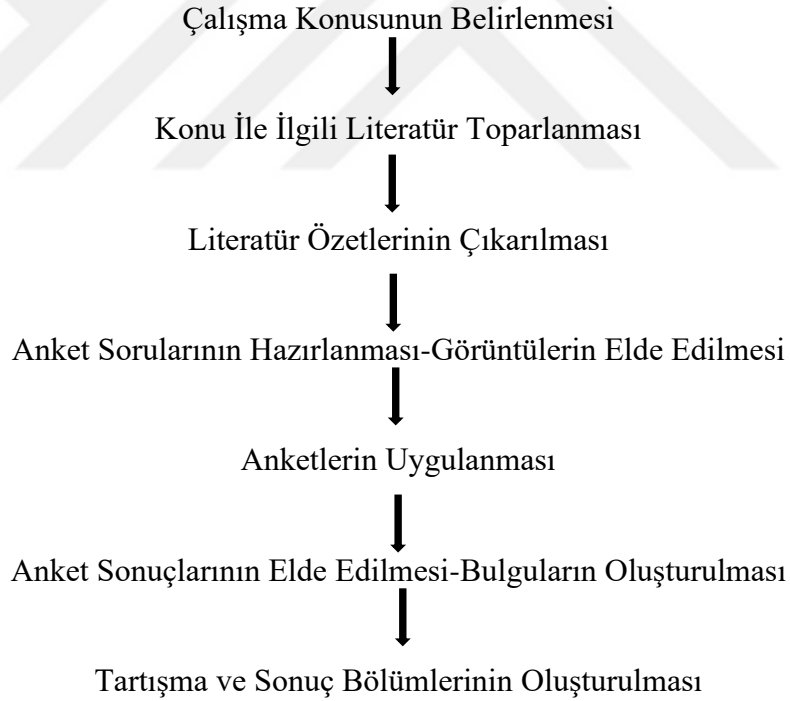
Altınpark Ankara'nın Altındağ ilçesinde yer almaktadır. 1977 yılına kadar golf kulübü olarak kullanılan park 1993 gerçekleştirilen bir proje yarışmasıyla güncel halini almıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin verilerine göre yaklaşık 640.000m²'lik bir alana sahiptir. Alanda gölet, gezinti yolları, fuar ve kongre merkezi, büyük yeşil alanlar, amfi tiyatro, büfe ve restoranlar, paten alanları, çocuk oyun alanları ve fitness ekipmanları mevcuttur. Parkta aynı zamanda çocuklar için ufak bir manej vardır. Bitkisel çeşitlilik bakımından da çok zengin olan parkta aynı zamanda bir bitki evi de yer almaktadır. Park, içerisinde bulunan fuar ve kongre merkezinde büyük hacimde uluslararası fuarlara da ev sahipliği yapmaktadır.

Altınpark'ta incelenmiş olan farklı mekân tipleri ise; açık yeşil alanların ve bitkisel dokunun oluşturduğu mekânlar, sergi ve EXPO'lara yönelik oluşturulmuş olan meydan ve çevresindeki mekânlar, çocuk oyun alanları ve çevresindeki mekânlar, yaya yolları ve çevresinde oluşturulmuş mekânlar, oturma birimleri ve pergolaların içerdiği mekânlar, süs havuzu, amfi ve çevresindeki mekânlardır.

3.2 Yöntem

Çalışmanın yöntemini oluştururken, ilk olarak çalışma konusu belirlenmiştir. Konuya ilişkin yurt içi ve yurt dışı kaynakların toparlanmasının ardından özetlerinin çıkarılması ve değerlendirilmesi sağlanmıştır. Özetlerin çıkarılmasından sonra, çalışma yöntemi belirlenmiş olup, anket çalışmasının yapılması uygun bulunmuştur. Bu anket çalışması için gerekli mekânlara karar verilmiş ve bu mekânlardan görüntülerin elde edilmesi sağlanmıştır. Görüntülerin seçilmesinin ardından anket soruları oluşturulmuştur. Daha sonra anketlerin uygulanması sağlanmış ve daha sonra analiz ve karşılaştırma sonuçların elde edilmesiyle birlikte bulgular değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonuç ve öneriler kapsamında ele alınmıştır.

Çalışmaya ait genel çalışma planı Şekil 3.9'da verilmiştir.

Şekil 3.9 Genel çalışma planı

Çalışmanın amacında belirtildiği üzere, kent parklarında farklı mekân tipolojilerinin kullanıcılar üzerinde yarattığı farklı psikolojik etkilerinin oluştuğu ve bu etkilerin incelenip değerlendirilmesiyle, daha nitelikli ve kullanıcıların psikolojik gereksinimlerini karşılayacak nitelikteki mekânların tasarlanması için gerekli bir yöntem modeli çalışılmıştır. Bu model, daha önce 1998 yılında, Kaplan ve Kaplan'ın yapmış olduğu çevre tercih modeli çalışmasından esinlenilmiştir. Buna göre Ankara kentindeki kent parklarında bu çalışmaya benzer bir çalışma yürütülmüştür. Öncelikle dört farklı kullanım amacı olan kent parkı seçilmiş ve her bir parkın kendi içerisindeki farklı mekân tipleri incelenmiştir. Elde edilen farklı mekân tiplerinde öncelikli olarak daha önce Kaplan ve Kaplan (1998)'ın yapmış olduğu çalışmadaki mekân tiplerini temsil eden mekânlar araştırılıp seçilmeye özen gösterilmiştir.

Mekân tanımları yapılırken hem Kaplan *vd.* (1998) hem de Booth'un (1983) daha önce yapmış olduğu mekân tanımları incelenmiş ve son olarak aşağıdaki listedeki tanımlar elde edilmiştir;

- Açık mekân
- Kapalı mekân
- Okunaklı mekân
- Karmaşık mekân
- Tutarlı/ Uyumlu mekân
- Gizemli mekân

Mekânlara göre hissedilen duyguların tanımları için ise; Kaplan *vd.* (1998)' ın yapmış olduğu çalışmadaki çevre tercih modelindeki tanımlar irdelenmiştir, buna göre hissedilen duyguların tanımları yapılırken;

- Kaybolma duygusu
- Öğrenme duygusu
- Saklanma arzusu
- Korku duygusu
- Tanımlılık duygusu
- Gizlilik duygusu

- Güvende olma duygusu
- Kuşatılmışlık/Çevrelenmişlik duygusu olarak listelenmiştir.

Çalışmanın ana materyalini oluşturan dört adet kent parkı genel özellikleriyle materyal kısmında özetlenmiş olup, bu parklardan seçilmiş olan görüntüler, ekler kısmında uygulanan anket formunun içerisinde verilmiştir. Son olarak ise, uygulanan anketlerin mekân tanımları ve bu mekânların hissettirdiği duygular üzerine bir karşılaştırma çalışması yapılmış, çözümlenmeler elde edilmiştir.

İncelenmiş olan parkların içinde birbirine benzer mekânların olması ve bu mekânların gruplandırılarak çözümlenme yöntemi uygulanmıştır. Buna göre parkların içindeki mekânlar dört ana grupta değerlendirilerek farklılaştırılmış ve kendi içlerinde benzer mekânlar içerecek şekilde gruplandırılmıştır. Bu gruplardan ilki sert peyzajın daha yoğun olduğu gruptur. İkinci grup ise; dar ve ince yaya yollarını içeren gruptur. Üçüncü grupta ise; doğal peyzaj elemanlarının ve bitkisel peyzaj elemanlarının daha yoğun kullanıldığı mekânları içeren gruptur. Son olarak dördüncü grup ise yapısal ve bitkisel peyzaj elemanlarının iç içe kullanıldığı; fakat doğal peyzaj görüntüsünden daha uzak, tasarlanmış bir mekân olarak algısı daha yüksek olan mekânları; örneğin süs havuzları ve gölet kenarı gezinti yolları gibi mekânları içerir.

3.2.1 Anketlerin hazırlanması

Ankara kentinden seçilmiş olan dört adet kent parkını içeren çalışmada, her bir parktan farklı mekân tipleri belirlenerek, toplamda 25 adet fotoğraf seçilmiştir. Anketlerde kullanılan dört farklı kent parkı seçilmesinin sebebi, her bir parkın kendi içerisinde farklı sosyal olanakları, farklı büyüklükleri ve farklı rekreasyonel fonksiyonlarının olmasıdır. Seçilmiş olan bu parkların içerisinde, daha önce yapılmış olan Kaplan ve Kaplan (1998)'in çalışmasındaki farklı mekân tercihleri ve Booth (1983)'un mekân tanımlamalarına uygun farklı mekân tipleri seçilmeye özen gösterilmiştir. Buna göre anket soruları hazırlanırken, parklardaki mekân tiplerinin seçimlerinde anketlerin uygulanacağı kullanıcıların sıkılarak cevaplamaması için uzun süren bir anket olmaması hedeflenmiştir. Kullanıcıları hem sıkmamak hem de hedefe yönelik farklı mekân gruplarını oluşturabilmek için yeterli verinin sunulabilmesini sağlamak adına yöntemler

araştırılmış olup daha önce yapılmış olan benzer çalışmalardaki örnekler incelenmiştir. Bu çalışmalarda; Çakıcı (2007), Çelik (2013), 20 ila 25 adet fotoğraf seçilmiş olması gözlenmiş ve bu tez çalışması için de gerekli grupların oluşturulabilmesi adına 25 adet fotoğrafın yeterli olacağı kanısına varılmıştır. Seçilen fotoğraflarda, anketin uygulandığı gruba 2 adet soru sorulmuştur, buna göre ilk sorunun kapsamı, fotoğraftaki mekânın tanımının yapılabilmesi için verilen altı adet tanımdan iki tanesinin seçimidir. Diğer sorunun kapsamı ise, fotoğraftaki mekânın hissettirdiği sekiz adet duygu tanımlarından iki tanesinin seçimidir. Her sorudan 2 adet seçtirilmesinin sebebi ise, bir mekânın birden fazla mekân tipi içerebildiği gibi birden fazla hissettirdiği duygu olabilmektedir. Kullanıcılardan tek bir yanıt vermeleri istenilseydi, seçim yapmaları konusunda daha baskıcı bir yöntem oluşturacağı kanısına varılmış ve bu sebeple geçerli yüzde payına sahip olabilmek adına soruların cevapları için 2'şer adet seçim yapmaları istenmiştir. Buna göre seçilen mekân tanımları ile hissettirdiği duyguların karşılaştırılmasının elde edilmesi sağlanmıştır.

3.2.2 Anketlerin uygulanması

Anketlerin yapıldığı gruba çalışma ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmış olup, anket formlarının hızlı bir şekilde dağıtılabilmesi için ve daha çevreci bir yöntem olan elektronik posta yöntemi kullanılmıştır. Anket formu dijital ortamda, elektronik posta ile gönderimi sağlanmış ve tekrar dijital ortamda işaretlenerek geri bildirimler edinilmiştir. Anketler yapılırken kartopu yöntemi seçilmiş olup sadece belirli meslek gruplarına gönderilirken, karşı taraftan da aynı şekilde bu meslek gruplarını içeren kişilere iletilmesi sağlanmıştır. Anket çalışmasının zaman kısıtlılığında kaynaklanarak en hızlı şekilde gerçekleştirilebilmesi için çalışmada anket uygulanan grup; içeriğin genel olarak görsellik içeren ve görsel bilimlerle uğraşan kesimin daha rahat anlayabileceği terimlerden oluştuğu için mimar, peyzaj mimarı, iç mimar ve inşaat mühendislerinden oluşan farklı uzmanlıklara sahip kişilerden olup, ana kütleden 75 kişiye ulaşılabilmektedir. Uygulanan kartopu yöntemi ve elektronik posta ile dağıtımının ve geri bildiriminin sağlanmasıyla hem zamandan hem kâğıttan hem de ekonomik yönden kazanım sağlanmıştır. Bu yöntemle, Ek 1'de bulunan anket formlarındaki 25 adet fotoğrafın mekân tanımları ve hissettirdiği duygular bakımından değerlendirilmesi sağlanmıştır.

3.2.3 Anketlerin değerlendirilmesi

Anketlerin değerlendirilmesi yönteminde SPSS 22.0 İstatistik paket programı kullanılmış olup, veriler kodlanarak bilgisayar ortamına girilmiştir. Katılımcıların anketteki sorulara verdikleri cevaplara ilişkin betimsel istatistikler ve olumsuzluk tabloları bulgular kısmında verilmiştir. En yüksek frekansa ve yüzdeye sahip mekân tanımı ve mekânın hissettirdiği duygu arasındaki ilişki incelenmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Görüntülerdeki örnek mekân tipolojilerinin psikolojik etkilerine ilişkin betimsel analiz tabloları

Çizelge 4.1'deki değerlere göre, n= 75 kişi ile yapılan araştırmada 5 kişi yaşını ve 4 kişi cinsiyetini belirtmemiştir. Bu değerlere göre; yaş, 30,94 ± 8,59 ortalama ve standart sapmaya sahiptir. %74'ü 20-35, %20'si 36-49, %2,9'u 50 yaş ve üzeri olarak belirlenmiştir. Cinsiyet; %64,8'i kadın, %35,2'si erkek olarak incelenmiştir. Cinsiyet ve yaş değişkenleri sadece bilgi edinme amaçlıdır, yöntemde herhangi bir rol oynamamaktadır.

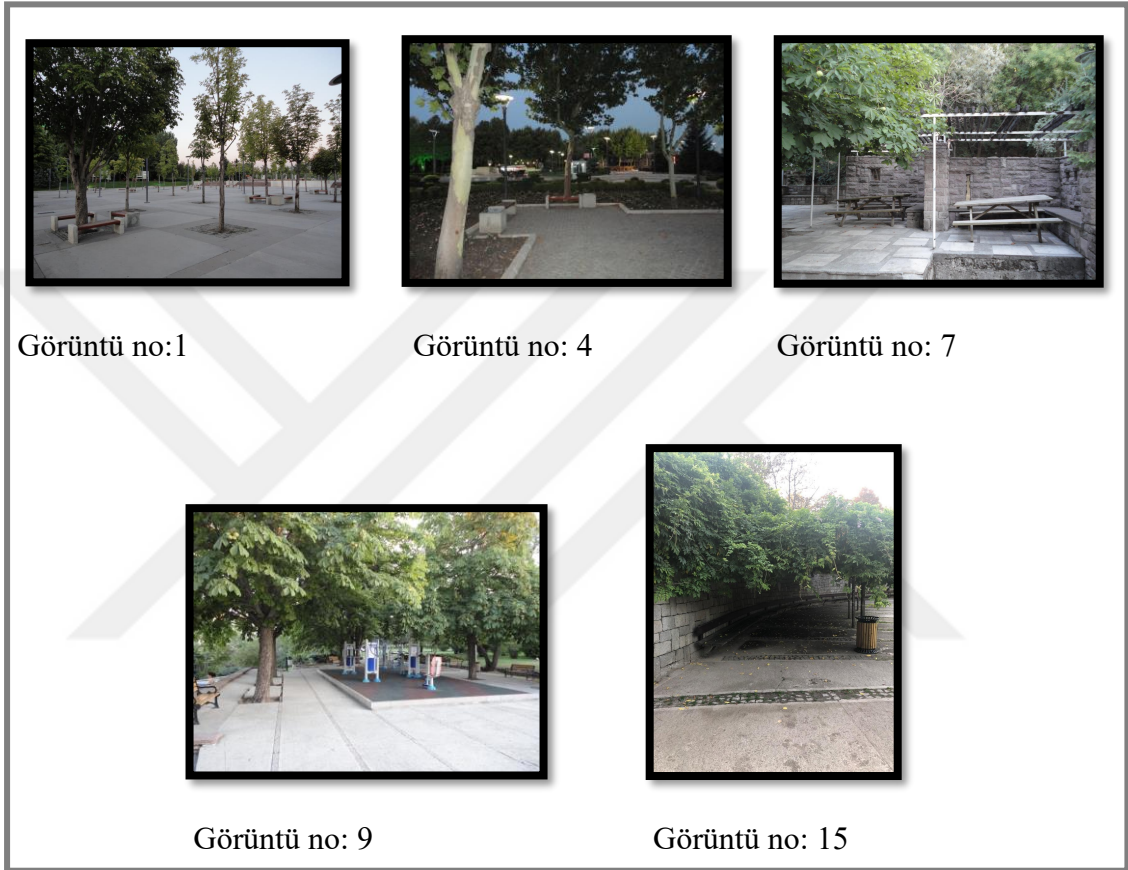
Çizelge 4.1 Katılımcılara İlişkin Betimsel İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	30,94	8,59
Yaş aralığı	Frekans	Yüzde(%)
20-35	54	77,1
36-49	14	20
50 ve üzeri	2	2,9
Toplam	70	100
Cinsiyet	Frekans	Yüzde(%)
Kadın	46	64,8
Erkek	25	35,2
Toplam	71	100,00

Çalışmanın Ankara ili içinde sınırlandırılması anket çalışmasını yapmakta daha kolaylaştırıcı olmuştur. Farklı kullanım amaçları içeren örnek kent parkları seçilerek, her birinin kendi içindeki alt mekânlarının incelenmesi ve etkilerinin değerlendirilmesi kullanıcılar açısından da heyecan verici olmasını sağlamıştır. Zaman olanağının dar olması sebebiyle anketler birebir alanda uygulanmamış olup, fotoğraflar üzerinden kullanıcılara uygulanması sağlanmıştır. Ayrıca zaman kısıtlılığından kaynaklı, daha ekonomik ve çevreci bir sistem olan elektronik posta yöntemi ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma yapılırken, mekân tanımlarının ve hissettirdiği duygu tanımlarının biraz daha teknik ve görsel yönden kuvvetli olmasından dolayı eğitimlerini bu alanda almış olan bireylerle yapılması, anketin geri dönüşü açısından daha sağlıklı olacağı düşünülmüştür. Aksi takdirde tanımların her birinin ayrı şekilde kullanıcılara aktarılması gerekmektedir; fakat zaman sınırlılığından dolayı bunun mümkün olmayacağı kanısına varılmış olup, belirli meslek gruplarından kişiler tercih edilmiştir. Anketin uygulandığı grupta cinsiyet ve yaş aralıkları sadece frekans ve belirli yoğunluğun belirlenmesi açısından edinilmiş; fakat psikolojik etkilerin değerlendirilmesinde herhangi bir karşılaştırma değeri olarak kullanılmamıştır. Söz konusu Ankara'daki dört farklı kent parkında mekân tipleri Kaplan *vd.* (1998)'in ve Booth (1983)'un çalışmasına göre incelenirken, çekilen görüntüler de yöntem kısmında açıklandığı üzere, kendi içlerinde gruplanmıştır.

GRUP 1

Buna göre; sert zeminin yani sert peyzajın daha yoğun olduğu, tasarımcılar tarafından o bölgede doğal peyzajdan daha fazla insan elinin değdiği, tasarımcının elinden çıktığı daha çok anlaşılan, kısaca tanınmışlık ögesini daha çok içeren görüntü numaraları 1, 4,7, 9 ve 15'tir.

Şekil 4. 1 Sert peyzajın yoğun olduğu mekânlar (Orijinal 2019)

Yapılan bu grupta da kendi içerisinde iki alt gruba ayrılarak sonuçlar değerlendirilmiştir.

Buna göre; 7 ve 15 numaralı görüntülerde üstü kapalı pergola tasarımları, oturma birimleri ile konumlandırılmıştır, her iki görüntünün ortak mekân tanımı olarak “Kapalı Mekân” olarak en yüksek yüzdeye sahiptir. Aynı zamanda her iki mekân “Kuşatılmışlık/Çevrelenmişlik” yüzdesine en çok sahip olan mekânın hissettirdiği duygu tercihidir. Booth (1983)’un yaptığı çalışmada ise mekân tanımlarını verirken hissedilen duygularda

kuşatılmışlık veya çevrelenmişlik duygusunun, üzeri bitkilerle kaplı mekânlarda ortaya çıktığına değinilmiştir. Bu gruptaki görüntülerde büyük ve yapraklı ağaçların, üst örtü gibi kullanılan sarmaşık bitkilerin kullanıldığı mekânlar kullanıcılara çevrelenmişlik/kuşatılmışlık duygusunu yoğun bir şekilde hissettirdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Diğer taraftan ise, 1, 4 ve 9 numaralı görüntülerde ortak mekân tanımı olarak “Açık Mekân” ve “Okunaklı Mekân” olarak en yüksek yüzdeye sahip olduğu anlaşılmıştır, mekânın hissettirdiği duygu tercihinde ise; “Tanımlılık Duygusu ve Kuşatılmışlık/Çevrelenmişlik” şıkları tercih edilmiştir. Kaplan *vd.* (1998)’in yapmış olduğu çalışmada, doğal peyzaj alanlarını içinde insan varlığını temsil eden mekânlarda, tanımlılık duygusunun ortaya çıktığına değinilmiştir.

Çizelge 4.2 Grup 1’in frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde
G1 Açık mekân	46	61,3
G1 Kapalı mekân	7	9,3
G1 Okunaklı mekân	30	40,0
G1 Karmaşık mekân	25	33,3
G1 Tutarlı/Uyumlu mekân	25	33,3
G1 Gizemli mekân	14	18,7
G1 Kaybolma duygusu	33	44,0
G1 Öğrenme duygusu	14	18,7
G1 Saklanma Arzusu	12	16,0
G1 Korku duygusu	9	12,0
G1 Tanımlılık duygusu	30	40,0
G1 Gizlilik duygusu	4	5,3
G1 Güvende Olma duygusu	18	24,0
G1 Kuşatılmışlık duygusu	28	37,3
G4 Açık mekân	38	50,7
G4 Kapalı mekân	25	33,3
G4 Okunaklı mekân	12	16,0
G4 Karmaşık mekân	44	58,7
G4 Tutarlı/Uyumlu mekân	8	10,7
G4 Gizemli mekân	21	28,0
G4 Kaybolma duygusu	20	26,7
G4 Öğrenme duygusu	21	28,0
G4 Saklanma Arzusu	5	6,7
G4 Korku duygusu	17	22,7
G4 Tanımlılık duygusu	28	37,3
G4 Gizlilik duygusu	11	14,7
G4 Güvende Olma duygusu	14	18,7

Çizelge 4.2 Grup 1'in frekans ve yüzde değerleri (devamı)

G4_Kuşatılmışlık_uygusu	32	42,7
G9 Açık mekân	34	45,3
G9_Kapalı_mekân	29	38,7
G9 Okunaklı mekân	34	45,3
G9_Karmaşık_mekân	31	41,3
G9_Tutarlı/Uyumlu_mekân	17	22,7
G9_Gizemli_mekân	4	5,3
G9_Kayıbolma_uygusu	10	13,3
G9_Öğrenme_uygusu	9	12,0
G9_Saklanma_Arzusu	20	26,7
G9_Korku_uygusu	4	5,3
G9 Tanımlılık_uygusu	34	45,3
G9_Gizlilik_uygusu	9	12,0
G9_Güvende_Olma_uygusu	29	38,7
G9 Kuşatılmışlık_uygusu	33	44,0
G7 Açık mekân	74	21,6
G7 Kapalı mekân	43	57,3
G7 Okunaklı mekân	8	10,7
G7 Karmaşık mekân	45	60,0
G7 Tutarlı/Uyumlu mekân	6	8,0
G7 Gizemli mekân	31	41,3
G7 Kaybolma_uygusu	8	10,7
G7 Öğrenme_uygusu	21	28,0
G7 Saklanma_Arzusu	20	26,7
G7 Korku_uygusu	19	25,3
G7 Tanımlılık_uygusu	15	20,0
G7 Gizlilik_uygusu	25	33,3
G7 Güvende Olma_uygusu	10	13,3
G7 Kuşatılmışlık_uygusu	30	40,0
G15 Açık mekân	13	17,3
G15 Kapalı mekân	47	63,5
G15 Okunaklı mekân	12	16,2
G15 Karmaşık mekân	20	26,7
G15 Tutarlı/Uyumlu mekân	5	6,7
G15 Gizemli mekân	52	69,3
G15 Kaybolma_uygusu	8	10,7
G15 Öğrenme_uygusu	19	25,3
G15 Saklanma_Arzusu	18	24,0
G15 Korku_uygusu	26	34,7
G15 Tanımlılık_uygusu	11	14,7
G15 Gizlilik_uygusu	25	33,8
G15 Güvende Olma_uygusu	14	18,7
G15 Kuşatılmışlık_uygusu	28	37,3

GRUP 2

Bu grupta ise; Kaplan *vd.* (1998)'ın özellikle "Gizemlilik, Keşfetme ve Öğrenme" arzusunu öne çıkardığından bahsedilen S-Biçimli yollar, açıklıklar olan grup olarak iki görüntü seçilmiştir. Görüntü numarası 2 ve 6 bu grupta yer almaktadır.

Şekil 4.2 Sonu gözükmeyen dar ve ince yollar (Orijinal 2019)

Bu grupta her iki fotoğraf adına karşılaştırma yapılırken, iki görüntü de "Açık Mekân" olarak değerlendirilmiştir; fakat Görüntü no:2'de mekân tanımını "Tutarlı/Uyumlu" olarak yüzde oranı daha yüksekken, Görüntü no:6'da "Gizemli Mekân" tanımını yüzde oranı olarak daha yüksektir. Diğer yandan mekânın hissettirdiği duygu bakımından her iki görüntü de yüksek yüzde oranı olarak "Öğrenme Duygusu" çıkmıştır; fakat ikinci yüksek orandaki yüzdelerde Görüntü 2'de, "Tanımışlık Duygusu" elde edilmişken, Görüntü 6'da "Korku Duygusu" elde edilmiştir.

Her iki mekânın neredeyse aynı olmasına rağmen, ikincil mekân hislerinde farklı sonuçların çıkmasının sebebi, bitkisel varlıktır. Görüntü 2'de bitkilerin kullanımı ve yolun genişliği daha açık görüş sağlarken, Görüntü 6'da yolun daha dar ve bitkilerin hemen yolun yanında olması, taç genişliklerinin geniş olarak yolu içerisine alması sebebiyle kişide merak ve korku hissi uyandırmasına sebep olmuştur.

Özetlemek gerekirse; Booth(1983)'ün mekân tanımları yapılırken bitkilerle tanımlanan mekânlar grubunda “Açık Mekân” ve “Çevrelenmiş/ Üst Örtülü Mekân” tanımına her iki görüntü de uygun düşmektedir. Diğer taraftan ise; Kaplan *vd.* (1998)'in çalışmasında benzer şekilde ucu gözükmeyen yollarda, açıklık yaratılmış mekânlarda, kişilerin merak duygusunun arttığı, tedirginlikle birlikte keşfetme güdüsünün de arttığından bahsedilmiştir. Sonuç olarak her iki görüntü de daha önce yapılmış olan çalışmalara paralel şekilde sonuç vermiştir.

Çizelge 4.3 Grup 2'nin frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde
F2 Açık mekân	53	70,7
F2 Kapalı mekân	8	10,7
F2 Okunaklı mekân	23	30,7
F2 Karmaşık mekân	7	9,3
F2 Tutarlı/Uyumlu mekân	33	44,0
F2 Gizemli mekân	25	33,3
F2 Kaybolma duygusu	10	13,3
F2 Öğrenme duygusu	39	52,0
F2 Saklanma Arzusu	11	14,7
F2 Korku duygusu	10	13,3
F2 Tanımlılık duygusu	24	32,0
F2 Gizlilik duygusu	12	16,0
F2 Güvende Olma duygusu	22	29,3
F2 Kuşatılmışlık duygusu	20	26,7
F6 Açık mekân	50	66,7
F6 Kapalı mekân	12	16,0
F6 Okunaklı mekân	11	14,7
F6 Karmaşık mekân	22	29,3
F6 Tutarlı/Uyumlu mekân	17	22,7
F6 Gizemli mekân	37	49,3
F6 Kaybolma duygusu	13	17,6
F6 Öğrenme duygusu	41	55,4
F6 Saklanma Arzusu	12	16,2
F6 Korku duygusu	30	40,5
F6 Tanımlılık duygusu	13	17,6
F6 Gizlilik duygusu	7	9,5
F6 Güvende Olma duygusu	16	21,6
F6 Kuşatılmışlık duygusu	14	18,9

GRUP 3

Bu grupta ise; doğal elemanların daha fazla toplandığı, topoğrafyanın yüzeyinin daha etkili kullanıldığı ve daha düzenli (çalılarla kaplanmamış bitkilendirme) yer örtüsüne sahip mekânlar incelenmiştir. Düzgün yer örtüsüne sahip olan mekânlar da kendi içinde iki alt grupta değerlendirilmiştir, çim ve benzeri yer örtücü bitkilerin olduğu görüntüler bir grupta, yer yer toprağın görüldüğü veya sadece toprak zeminin olduğu görüntüler ikinci grupta değerlendirilmiştir. Buna göre Görüntü numarası; 3,8,10,11,16 ve 17, çim ve benzeri yer örtücü bitkilendirmeye dâhil olan görüntüler iken, Görüntü numarası; 18,19 ve 20 daha çok toprağın gözüktüğü, yer yer bitkilendirmenin niteliğini kaybetmiş veya o şekilde tasarlanmış alanlar olarak değerlendirilmiştir.

Görüntü no: 3

Görüntü no: 8

Görüntü no: 10

Görüntü no: 11

Görüntü no: 16

Görüntü no: 17

Şekil 4.3 Benzer topoğrafya ve benzer yer örtüsüne sahip mekânlar grubu (Orijinal 2019)

İlk alt grupta çıkan sonuçlara göre; mekânların tamamı “Açık mekân” olarak en yüksek ortak yüzdesel oran olarak tanımlanmıştır; öte yandan ikinci seçenek olarak büyük ağaç gruplarının daha topluca olduğu ve zeminin tamamen çim yüzeyli olan görüntü numarası 10 ve 17’de “Okunaklı mekân” yüzde oranı daha yüksek elde edilmiştir.

Diğer yandan 3, 11 ve 16 numaralı görüntülerde “Karmaşık mekân” daha yüksek yüzde oranına sahiptir. Bu gruptaki mekânın hissettirdiği duygu bakımından en yüksek ortak yüzde oranına sahip olan “Öğrenme” ve “Güvende Olma” duygusu olarak sonuç vermiştir. Benzer mekân tanımına sahip olmasına rağmen, diğer görüntülere kıyasla rastgele yerleştirilmiş olan piknik masalarının ve oturma banklarının doğal peyzaj alanında konumlandığı 8 numaralı görüntüde hissedilen duygu bakımından en yüksek yüzdesel oran olarak “Tanımlılık” ve “Kaybolma Duygusu” değerleri çıkmıştır.

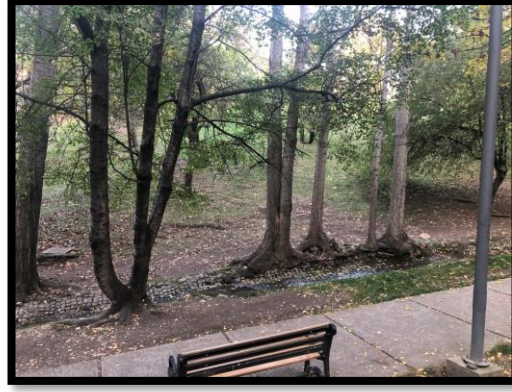
Kaplan *vd.* (1998)’in belirttiğine göre düzgün yüzeye sahip alanlar, farklı doku ve formlarla ayrıldığında daha ilgi çekici olurlar. Aralıklı dizilmiş ağaçların arasına girmek insanlara daha çekici gelmektedir, böylece keşfetme ve merak duygusu ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, Güvende Olma duygusu ile ilgili olarak ise; daha önce kuramsal temellerde de belirtildiği gibi Kaplan *vd.* (1998), görsel erişimi olan mekânlar, güvende olma hissini artırır olarak değerlendirmiştir (Şekil 2.40).

Çizelge 4.4 Grup 3'ün frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde
F3 Açık mekân	49	65,3
F3 Kapalı mekân	9	12,0
F3 Okunaklı mekân	14	18,7
F3 Karmaşık mekân	15	20,0
F3 Tutarlı/Uyumlu mekân	27	36,0
F3 Gizemli mekân	35	46,7
F3 Kaybolma duygusu	19	25,3
F3 Öğrenme duygusu	31	41,3
F3 Saklanma Arzusu	17	22,7
F3 Korku duygusu	5	6,7
F3 Tanımışlık duygusu	18	24,0
F3 Gizlilik duygusu	13	17,3
F3 Güvende Olma duygusu	26	34,7
F3 Kuşatılmışlık duygusu	20	26,7
F8 Açık mekân	58	84,1
F8 Kapalı mekân	10	14,5
F8 Okunaklı mekân	19	27,5
F8 Karmaşık mekân	32	46,4
F8 Tutarlı/Uyumlu mekân	13	18,8
F8 Gizemli mekân	5	7,2
F8 Kaybolma duygusu	30	40,0
F8 Öğrenme duygusu	16	21,3
F8 Saklanma Arzusu	17	22,7
F8 Korku duygusu	10	13,3
F8 Tanımışlık duygusu	38	50,7
F8 Gizlilik duygusu	4	5,3
F8 Güvende Olma duygusu	21	28,0
F8 Kuşatılmışlık duygusu	12	16,0
F10 Açık mekân	53	71,6
F10 Kapalı mekân	4	5,4
F10 Okunaklı mekân	41	55,4
F10 Karmaşık mekân	4	5,4
F10 Tutarlı/Uyumlu mekân	13	17,6
F10 Gizemli mekân	30	40,5
F10 Kaybolma duygusu	17	22,7
F10 Öğrenme duygusu	31	41,3
F10 Saklanma Arzusu	14	18,7
F10 Korku duygusu	6	8,0
F10 Tanımışlık duygusu	20	26,7
F10 Gizlilik duygusu	21	28,0
F10 Güvende Olma duygusu	23	30,7
F10 Kuşatılmışlık duygusu	16	21,3
F11 Açık mekân	57	76,0
F11 Kapalı mekân	5	6,7
F11 Okunaklı mekân	18	24,0
F11 Karmaşık mekân	28	37,3
F11 Tutarlı/Uyumlu mekân	17	22,7

Çizelge 4.4 Grup 3'ün frekans ve yüzde değerleri (devamı)

F11_Gizemli_mekân	24	32,4
F11_Kaybolma_uygusu	18	24,0
F11_Öğrenme_uygusu	25	33,3
F11_Saklanma_Arzusu	6	8,0
F11_Korku_uygusu	17	22,7
F11_Tanımışlık_uygusu	27	36,0
F11_Gizlilik_uygusu	14	18,7
F11_Güvende_Olma_uygusu	32	42,7
F11_Kuşatılmışlık_uygusu	9	12,0
F16_Açık_mekân	42	56,0
F16_Kapalı_mekân	21	28,0
F16_Okunaklı_mekân	16	21,3
F16_Karmaşık_mekân	30	40,0
F16_Tutarlı/Uyumlu_mekân	22	29,3
F16_Gizemli_mekân	18	24,0
F16_Kaybolma_uygusu	15	20,0
F16_Öğrenme_uygusu	26	34,7
F16_Saklanma_Arzusu	20	26,7
F16_Korku_uygusu	17	22,7
F16_Tanımışlık_uygusu	22	29,3
F16_Gizlilik_uygusu	6	8,0
F16_Güvende_Olma_uygusu	30	40,0
F16_Kuşatılmışlık_uygusu	12	16,0
F17_Açık_mekân	57	76,0
F17_Kapalı_mekân	0	0,0
F17_Okunaklı_mekân	40	53,3
F17_Karmaşık_mekân	12	16,0
F17_Tutarlı/Uyumlu_mekân	21	28,0
F17_Gizemli_mekân	19	25,3
F17_Kaybolma_uygusu	5	6,7
F17_Öğrenme_uygusu	33	44,0
F17_Saklanma_Arzusu	7	9,6
F17_Korku_uygusu	5	6,7
F17_Tanımışlık_uygusu	31	41,3
F17_Gizlilik_uygusu	6	8,0
F17_Güvende_Olma_uygusu	49	65,3
F17_Kuşatılmışlık_uygusu	13	17,3

Görüntü no: 18

Görüntü no: 19

Görüntü no: 20

Şekil 4 4 Yer örtüsü bakımından toprak veya daha az bitkilendirmeye sahip mekânlar grubu (Orişjal 2019)

İkinci alt grupta ise; görüntülerin tamamında Açık Mekân ve Karmaşıklık ortak yüzsdesel oranına göre en yüksek değerde sonuç vermiştir. Mekânın hissettirdiğı duygu anlamında ise, 18 numaralı görüntüde “Korku ve Kuşatılmışlık Duygusu” en yüksek yüzsdelere sahipken, 19 numaralı görüntüde “Saklanma ve Kaybolma Duygusu” yüzsdesel olarak yüksek çıkmıştır. 20 numaralı görüntüde ise; “Kaybolma ve Öğrenme Duygusu” yüzsdesel olarak en yüksek değerde çıkmıştır.

Görüntülerin genelinde düzgün olmayan yer örtüsü dokusu, bitkilendirmenin çok daha doğal bırakıldığı ve genel olarak hissedilen duyguların birbirine paralel duygular olduğu gözlemlenmiştir. Bitkilerin yeterli derecede budanmamış olması, görsel erişimi

kesmektedir ve mekânın Karmaşıklık seviyesini artırmaktadır, bu da kullanıcılarda “Korku ve Saklanma Duygularının” ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Aynı zamanda bu mekânlarda yeteri kadar tutarlılık seviyesinin olmaması, mekânlarda herhangi bir yönlendirme elemanının olmaması, zemindeki yer örtücü bitki örtüsünün mekânlarda derinliği sağlayamaması ve yukarıda belirtildiği gibi bitkilerin görsel erişimi engellediği için kullanıcılarda “Kaybolma Duygusunun” açığa çıkmasına sebebiyet vermektedir. Kaplan vd. (1998)’in daha önce yapılmış olan çalışmalarında, kaybolma duygusunun korkutucu olduğu ve bu hissin ortadan kalkması için alanların, tutarlı olup, yön bulabilmesini sağlaması, odak objelerin olması ve işaret ya da yön verici elemanların olması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu görüntülerde bu elemanların eksikliği sebebiyle bu duyguların oluşması beklenileni yansıtmaktadır.

Öte yandan “Karmaşıklık ve Öğrenme Duygusunun” karşılaştırılması adına, göreceli olarak diğer iki görüntüden daha homojen bir yer örtüsüne sahip olan 20 numaralı görüntüde ise; bitkilerin doğal olarak birbirini tekrar etmeleri ve bu bitkilerin alt kısımlarının budanmaya ihtiyacı olmaması sebebiyle görsel erişime izin vermektedir. Bu nedenle hissedilen duygu yüzdesi ikincil olarak “Öğrenme Duygusu” olmuştur.

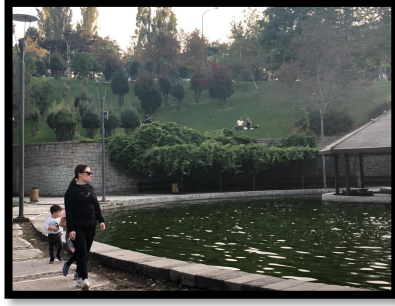
Çizelge 4.5 Grup 3'ün frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde
F18 Açık mekân	39	52,0
F18 Kapalı mekân	26	34,7
F18 Okunaklı mekân	9	12,0
F18 Karmaşık mekân	34	45,3
F18 Tutarlı/Uyumlu mekân	14	18,9
F18 Gizemli mekân	27	36,0
F18 Kaybolma duygusu	20	26,7
F18 Öğrenme duygusu	17	22,7
F18 Saklanma Arzusu	20	28,6
F18 Korku duygusu	34	45,3
F18 Tanımışlık duygusu	15	20,0
F18 Gizlilik duygusu	11	14,7
F18 Güvende Olma duygusu	10	13,3
F18 Kuşatılmışlık duygusu	21	28,0
F19 Açık mekân	47	62,7
F19 Kapalı mekân	9	12,0
F19 Okunaklı mekân	17	22,7
F19 Karmaşık mekân	44	58,7
F19 Tutarlı/Uyumlu mekân	6	8,0
F19 Gizemli mekân	30	40,0
F19 Kaybolma duygusu	27	36,0
F19 Öğrenme duygusu	24	32,0
F19 Saklanma Arzusu	36	48,0
F19 Korku duygusu	22	29,3
F19 Tanımışlık duygusu	8	10,7
F19 Gizlilik duygusu	5	6,7
F19 Güvende Olma duygusu	16	21,3
F19 Kuşatılmışlık duygusu	11	14,7
F20 Açık mekân	39	52,0
F20 Kapalı mekân	20	26,7
F20 Okunaklı mekân	6	8,0
F20 Karmaşık mekân	33	44,0
F20 Tutarlı/Uyumlu mekân	20	26,7
F20 Gizemli mekân	31	41,3
F20 Kaybolma duygusu	33	44,0
F20 Öğrenme duygusu	29	38,7
F20 Saklanma Arzusu	18	24,0
F20 Korku duygusu	19	25,3
F20 Tanımışlık duygusu	12	16,0
F20 Gizlilik duygusu	15	20,0
F20 Güvende Olma duygusu	5	6,7
F20 Kuşatılmışlık duygusu	18	24,0

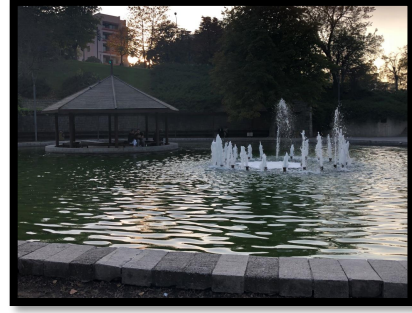
GRUP 4

Son grupta ise; Grup 1'deki gibi insan elinin daha çok değdiği anlaşılan tasarımların olduğu mekânlar olarak nitelendirilebilir; fakat aynı zamanda bu grubu diğerinden ayıran özellik ise yapısal ve bitkisel peyzajın daha fazla iç içe kullanıldığı; içerisinde sert zemini daha kırıcı bir eleman olarak su ögesinin de bulunduğu mekânlar seçilmiştir. Bu gurubu oluşturan görüntülerin numaraları ise; 5,12,13,14,21,22,23,24 ve 25 olarak seçilmiştir.

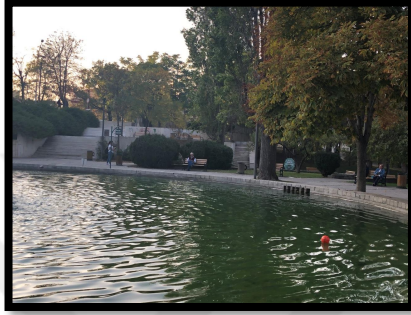

Görüntü no: 12

Görüntü no: 13

Görüntü no: 14

Görüntü no: 21

Görüntü no: 22

Görüntü no: 23

Görüntü no: 24

Görüntü no: 25

Şekil 4.5 Yapısal ve bitkisel peyzajın eşit ağırlıkta kullanıldığı mekânlar (Orijinal 2019)

Görüntü no: 5

Şekil 4.6 Yapısal ve bitkisel peyzajın eşit ağırlıkta kullanıldığı mekânlar (Orijinal 2019)

Bu gruptaki görüntülerin mekân tanımlarının tamamı Açık Mekân olarak cevaplanmıştır; aynı zamanda 9 görüntüden 4 adedi (Görüntü no: 5,13,21,23) Okunaklı, 5 adedi (Görüntü no: 12,14,22,24,25); ise Tutarlı/Uyumlu olarak cevaplanmıştır. Yani mekânlardaki Okunaklılık ve Tutarlı /Uyumlu yüzdesi birbirine çok yakındır. Daha önce de bahsedildiği üzere Okunaklılık tanımının yapılabilmesi için, mekânın akılda kalıcı elemanlara sahip olması, nirengi noktaları ya da objelerini içermesi, yön bulunmasında yardım edici öğelerin olması gerektiği ifade edilmiştir. Tutarlı/Uyumlu Mekânlar ise, birbirini tekrar eden; fakat aynı zamanda birbirini tamamlayan öğeleri içermesi, düzenli olması ve farklı alanlar içermesi, mekânın anlaşılır olması yönünden önemlidir. Mekânın belirli bir oranda karmaşıklık içermesi; fakat düzenli bir karmaşıklığın olması o mekânın Tutarlı/Uyumlu olmasına engel olmamaktadır (Şekil 2. 46).

Mekânın hissettirdiği duygu bakımından, 5 numaralı görüntü dışında geri kalan tüm görüntülerde Tanımlılık Duygusu ve Güvende Olma Duygusu ortak yüzdesel oran bakımından en yüksek tercih olmuştur. Mekânın Tutarlı/Uyumlu olması ve aynı şekilde Okunaklı olması bu iki duyguyu beraberinde getirmiştir. Kaplan vd. (1998)'in ifadesine göre tanımlılık, insanların kendilerini daha rahat hissetmesini sağlar. Tanımlılık Duygusu hissedilen bir mekânda, kişi herhangi bir tehdit içeren öğe ile karşılaşmadığı için Güvende olma hissi de birlikte gelmektedir. Sonuç olarak yapısal ve bitkisel öğelerin iç içe kullanılması yani Tutarlı/Uyumlu ve/veya Okunaklı mekânların oluşturulması, tamamıyla doğaya aitmiş gibi bir görünümün olmaması mekânlarda Tanımlılık Duygusunun hissedilmesine sebebiyet vermektedir

Çizelge 4.6 Grup 4'ün frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde
F5 Açık mekân	46	61,3
F5 Kapalı mekân	5	6,7
F5 Okunaklı mekân	18	24,0
F5 Karmaşık mekân	26	34,7
F5 Tutarlı/Uyumlu mekân	27	36,0
F5 Gizemli mekân	26	34,7
F5 Yitirme duygusu	5	6,7
F5 Öğrenme duygusu	25	33,3
F5 Saklanma Arzusu	15	20,0
F5 Korku duygusu	13	17,3
F5 Tanımlılık duygusu	20	26,7
F5 Gizlilik duygusu	25	33,3
F5 Güvende Olma duygusu	23	30,7
F5 Kuşatılmışlık duygusu	22	29,3
F12 Açık mekân	67	89,3
F12 Kapalı mekân	5	6,7
F12 Okunaklı mekân	27	36,0
F12 Karmaşık mekân	15	20,0
F12 Tutarlı/Uyumlu mekân	25	33,3
F12 Gizemli mekân	10	13,3
F12 Yitirme duygusu	3	4,0
F12 Öğrenme duygusu	32	42,7
F12 Saklanma Arzusu	4	5,3
F12 Korku duygusu	13	17,3
F12 Tanımlılık duygusu	33	44,0
F12 Gizlilik duygusu	8	10,7
F12 Güvende Olma duygusu	41	54,7
F12 Kuşatılmışlık duygusu	14	18,7
F13 Açık mekân	58	77,3
F13 Kapalı mekân	10	13,3
F13 Okunaklı mekân	34	45,3
F13 Karmaşık mekân	4	5,3
F13 Tutarlı/Uyumlu mekân	38	50,7
F13 Gizemli mekân	5	6,7
F13 Yitirme duygusu	3	4,0
F13 Öğrenme duygusu	10	13,5
F13 Saklanma Arzusu	7	9,3
F13 Korku duygusu	1	1,3
F13 Tanımlılık duygusu	38	52,1
F13 Gizlilik duygusu	18	24,0
F13 Güvende Olma duygusu	43	57,3
F13 Kuşatılmışlık duygusu	21	28,4
F14 Açık mekân	51	68,0
F14 Kapalı mekân	3	4,0
F14 Okunaklı mekân	40	53,3
F14 Karmaşık mekân	10	13,5
F14 Tutarlı/Uyumlu mekân	34	45,3

Çizelge 4.6 Grup 4'ün frekans ve yüzde değerleri (devamı)

F14_Gizemli_mekân	9	12,0
F14_Yitirme_uygusu	6	8,0
F14_Öğrenme_uygusu	10	13,3
F14_Saklanma_Arzusu	20	26,7
F14_Korku_uygusu	2	2,7
F14_Tanımlılık_uygusu	35	46,7
F14_Gizlilik_uygusu	21	28,4
F14_Güvende_Olma_uygusu	38	51,4
F14_Kuşatılmışlık_uygusu	16	21,6
F21_Açık_mekân	57	76,0
F21_Kapalı_mekân	1	1,3
F21_Okunaklı_mekân	25	33,3
F21_Karmaşık_mekân	25	33,3
F21_Tutarlı/Uyumlu_mekân	26	34,7
F21_Gizemli_mekân	15	20,0
F21_Yitirme_uygusu	5	6,7
F21_Öğrenme_uygusu	13	17,3
F21_Saklanma_Arzusu	13	17,3
F21_Korku_uygusu	0	0,0
F21_Tanımlılık_uygusu	40	53,3
F21_Gizlilik_uygusu	20	26,7
F21_Güvende_Olma_uygusu	41	54,7
F21_Kuşatılmışlık_uygusu	15	20,0
F22_Açık_mekân	64	85,3
F22_Kapalı_mekân	7	9,3
F22_Okunaklı_mekân	37	49,3
F22_Karmaşık_mekân	6	8,0
F22_Tutarlı/Uyumlu_mekân	26	34,7
F22_Gizemli_mekân	7	9,3
F22_Yitirme_uygusu	0	0
F22_Öğrenme_uygusu	18	24,0
F22_Saklanma_Arzusu	20	26,7
F22_Korku_uygusu	11	14,7
F22_Tanımlılık_uygusu	32	42,7
F22_Gizlilik_uygusu	21	28,0
F22_Güvende_Olma_uygusu	34	45,3
F22_Kuşatılmışlık_uygusu	11	14,7
F23_Açık_mekân	64	85,3
F23_Kapalı_mekân	7	9,3
F23_Okunaklı_mekân	26	34,7
F23_Karmaşık_mekân	18	24,3
F23_Tutarlı/Uyumlu_mekân	28	37,3
F23_Gizemli_mekân	4	5,3
F23_Yitirme_uygusu	4	5,3
F23_Öğrenme_uygusu	11	14,7
F23_Saklanma_Arzusu	5	6,7
F23_Korku_uygusu	12	16,0
F23_Tanımlılık_uygusu	47	62,7

Çizelge 4.6 Grup 4'ün frekans ve yüzde değerleri (devamı)

F23_Gizlilik_uygusu	4	5,3
F23_Güvende_Olma_uygusu	48	64,0
F23_Kuşatılmışlık_uygusu	18	24,0
F24_Açık_mekân	53	70,7
F24_Kapalı_mekân	13	17,3
F24_Okunaklı_mekân	32	42,7
F24_Karmaşık_mekân	11	14,7
F24_Tutarlı/Uyumlu_mekân	26	34,7
F24_Gizemli_mekân	14	18,7
F24_Yitirme_uygusu	4	5,3
F24_Öğrenme_uygusu	32	42,7
F24_Saklanma_Arzusu	4	5,3
F24_Korku_uygusu	5	6,7
F24_Tanımlılık_uygusu	36	48,0
F24_Gizlilik_uygusu	19	25,3
F24_Güvende_Olma_uygusu	37	49,3
F24_Kuşatılmışlık_uygusu	12	16,0
F25_Açık_mekân	59	78,7
F25_Kapalı_mekân	3	4,0
F25_Okunaklı_mekân	36	48,0
F25_Karmaşık_mekân	23	30,7
F25_Tutarlı/Uyumlu_mekân	16	21,3
F25_Gizemli_mekân	12	16,0
F25_Yitirme_uygusu	4	5,3
F25_Öğrenme_uygusu	32	42,7
F25_Saklanma_Arzusu	5	6,7
F25_Korku_uygusu	6	8,0
F25_Tanımlılık_uygusu	38	50,7
F25_Gizlilik_uygusu	10	13,3
F25_Güvende_Olma_uygusu	39	52,0
F25_Kuşatılmışlık_uygusu	15	20,0

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularından edinilen sonuçlar, çevrenin psikolojik etkilerin değerlendirilmesi konusunda daha önce yapılmış olan çalışmalar çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan yöntemde araştırmayı kısıtlayan etkenler hakkında bilgi verilmiştir. Sonuç olarak elde edilen veriler ile çalışmanın tasarımcıları kent parkları gibi peyzaj alanları tasarlarırken, psikolojik etmenleri de en az fiziksel etmenler ile birlikte düşünerek tasarım yapmaları önerisinde bulunulmuştur.

Çalışmanın amacı, daha önce “Giriş” bölümünde de belirtildiği üzere; açık yeşil alanlarda özellikle kent parklarında farklı mekân tiplerinin belirlenmesi ve kullanıcılar üzerindeki psikolojik etkilerinin değerlendirilmesiyle, yapılacak olan tasarımların niteliğini arttırmaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için mekânlar tasarlanırken, yalnızca kullanım ve amaca yönelik değil, aynı zamanda insan hayatında büyük önem taşıyan psikolojik etmenler ve duyguları da göz önünde bulundurarak tasarımlar geliştirmektir. Farklı tipolojide mekânların tasarlanması, günümüz koşullarında psikolojik olarak rahatlama gereksiniminden dolayı, doğada yani kent dokusu içindeki yeşil alanlarda daha fazla vakit geçirmeye, kent parklarının içerisindeki kullanım çeşitliliğini arttırmada ve bu alanların daha fazla kullanımını sağlamaya yönelik yarar sağlayacaktır. Bu amaçla, Kaplan *vd.* (1998)’ın yapmış olduğu çalışma doğal peyzaj alanlarındaki mekânların tanımlarının oluşturulmasında ve bu mekânların kullanıcılarının hissettikleri duyguların tanımlarının yapılmasında çalışma yöntemi olarak temel alınmıştır.

Ankara’daki farklı ölçeklerdeki ve göreceli olarak farklı kullanım amaçları olan dört kent parkının seçilmesi ve her parkın içindeki farklı mekân tiplerinin seçilip gruplama yapılabilmesi açısından sınırlayıcı olduğu için kolaylık sağlaması öngörülmüştür. Böylelikle farklı kullanımları olan parklarda hem farklı mekân tipolojileri araştırılmış ve mekânlar arasında gruplama yapılmıştır. Mekân tipolojileri araştırılırken “Yöntem” kısmında da belirtildiği üzere Booth (1983)’un mekân tipolojileri incelenerek, benzer tipleri kent parklarında gözlemlene yapılarak mekânlar seçilerek fotoğraflanmıştır.

Zamanın kısıtlı olması nedeniyle anket çalışması fotoğraflar üzerinden kullanıcılara yapılması sağlanmıştır. Anketler uygulanırken hızlı ve ekonomik bir şekilde sonuç elde edilebilmesi adına fotoğraflar elektronik posta yöntemi ile kullanıcılara gönderimi sağlanmıştır. Aynı zamanda kullanıcılardan da anket sorularının kendi çevrelerine gönderilmesi sağlanarak kartopu yöntemi uygulanmıştır.

Anketlerin uygulandığı kullanıcı kesimin özellikle belirtilmiş olan meslek grupları içinde olmasına dikkat edilmiştir. Aksi takdirde anket sorularının içindeki tanımların açıklanması gerekecek, anket süresi ve genel süreç uzamış olacaktır. Bu nedenle tanımlara meslek olarak daha tanıdık meslekler seçilmiştir.

Yapılmış olan bu tez çalışmasında, daha önce yurt dışında yapılmış olan çalışmalardan yola çıkarak ve yapılan çalışma ile bileştirilerek edinilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde belirtilmektedir. Bunlar;

- Doğal peyzaj alanlarında insan varlığının daha net gözlemlendiği tasarımlarda, örneğin sert zeminin kullanımı, ufak parapetler, yürüme yolları ve buna benzer sert peyzaj öğelerini içeren mekânlarda, kullanıcıların Tanımlılık Duygusunun baskın olarak ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.
- Bitkisel peyzajın doğru kullanımı sonucunda, ağaçların taçlarının oluşturduğu veya sarmaşıkların bir üst örtü gibi kullanılması sonucunda, parklarda farklı mekânların oluşturulması sağlandığı gözlemlenmiştir. Bu mekânların da kullanıcılara “Kapalı mekân” tanımını yarattığı ve “Kuşatılmışlık Duygusunu” hissettirdiği sonucuna varılmıştır. Daha önce belirtildiği üzere; Booth (1983)’un yaptığı çalışmada mekân tanımlarını verirken hissedilen duygularda “Kuşatılmışlık veya Çevrelenmişlik Duygusunun”, üzeri bitkilerle kaplı mekânlarda ortaya çıktığına değinilmiştir.
- Peyzaj alanlarında gezinti yollarını tasarlarırken, ucu gözükmeyen, kullanıcıları keşfetmeye davet eden patika veya yaya yollarını kullanmak, “Öğrenme Duygusunu” artırdığı gibi mekânın “Gizemli mekân” olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. Kaplan vd. (1998)’in çalışmasında benzer şekilde ucu gözükmeyen yollarda, açıklık yaratılmış mekânlarda, kişilerin merak duygusunun arttığı, çekinmekle birlikte araştırma güdüsünün de arttığından söz edilmiştir.

- Doğal peyzaj alanları ve parklarda, düzgün yer örtüsü olan mekânlarda, “Okunaklı mekân” yüzdesinin yüksek olduğu, bu nedenle de Güvende Olma, “Öğrenme ve Keşfetme Duygusunun” yüksek çıktığı gözlemlenmiştir. Kaplan vd. (1998)’ın yapmış olduğu çalışmanın sonucu olarak düzgün yüzeye sahip alanlar, farklı doku ve biçimlerle ayrıldığında daha ilgi çekici olurlar. Aralıklı dizilmiş ağaçların arasına girmek insanlara daha çekici gelmektedir, böylece keşfetme ve merak duygusu ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, Güvende Olma Duygusu ile ilgili olarak Kaplan vd. (1998), görsel erişimi olan mekânlar, güvende olma hissini artırır olarak değerlendirmiştir.
- Aynı zamanda düzgün yer örtüsü olmayan, daha çalılık, bakımsız veya budanmamış bitkilerden oluşmuş mekânlar kullanıcılarda “Kaybolma Duygusunu” ön plana çıkarmıştır. Görsel anlamda bakış açısının rahat olamadığı, karmaşık bitkisel dokunun olduğu ve herhangi bir yönlendirme elemanının olmadığı mekânlarda “Korku ve Kaybolma Duygusunun” ortaya çıktığı çok açıktır.
- Diğer yandan ise; bitkisel ve yapısal peyzajın daha benzeşik olarak kullanıldığı, sert zemini kırmak amacıyla su ögesini içeren mekânları, kullanıcılar daha çok “Tutarlı ve Uyumlu mekânlar” olarak tanımlamışlardır. Bu nitelikteki mekânların hissettirdiği duygular ise “Tanımlılık Duygusu ve Güvende Olma Duygusudur”.

Çalışmada bahsedilmiş olan tüm değerler, yani okunaklılık, tutarlılık, gizemlilik, karmaşıklık, bir mekânın açık, kapalı ya da bunların alt türlerinin olması, mekânda çeşitlilik yaratarak kullanıcılar açısından daha verimli şekilde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. İnsanoğlunun hisleri ile yaşaması, duygular ile de hareket etmesi olağan bir süreç olduğundan, tasarım yaklaşımlarında bu etkiler göz önünde bulundurulmalıdır. İnsanların parklara boş vakitlerinde giderek kendini daha rahat, mutlu, enerjik veya dingin hissettirebilmek tasarımcıların kaygısı olmalıdır.

Yapılmış olan çalışmalarda, mekânın okunaklı ve tutarlı olması o mekânın tercih edilmesini de artırmaktadır. Bir mekânda yeterli derecede karmaşıklığın olması insanlarda keşfetme ve merak duygusunu tetiklerken, bu mekânların tercih edilme seviyesini de artırmaktadır. Kaplan vd. (1998)’ın da belirttiği gibi, mekândaki

karmaşıklık düzeyi de önemlidir, Şekil 2. 37’de görüldüğü üzere; bir mekân karmaşık; fakat bunun yanında tutarlı olabilmektedir. Önemli olan bu nitelikte mekânlar tasarlamaktır. Tekdüzelikten uzak, düzgün yer örtüsü olan, gerektiğinde bitkilerden veya kısmi yapısal elemanlardan yararlanarak geçişlerin oluşturulması, mekân çeşitliliğini artırmaktadır. Bunların yanı sıra olabildiğince topoğrafyanın kullanımını da göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır.

Belirli mekânlarda kullanılacak odak nesnelere ile kullanıcıların zihinsel haritalama odağında yönlerini daha rahat bulabilmesini sağlayarak, kendilerini daha güvende hissetmelerine olanak verecektir. Aynı şekilde görsel erişimin daha rahat sağlanabilmesi için, gerekli dönemlerde bitkilerin budanması ve bakımlarının yapılması alanın tutarlılık ve okunaklılık seviyesini artıracak gibi, kullanıcılarda güven hissini artırmaya yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, yapılmış olan bu çalışmada, daha önce de yurtdışında yapılmış olan çalışmalar incelenerek, Ankara’daki seçilmiş olan kent parklarına uyarlanması ile daha önce çalışmanın amacı kapsamında da belirtildiği üzere, mekânların tasarlanma süreçlerinde psikolojik etkilerin ve etmenlerin de göz önünde bulundurulması, mekân tiplerinin çeşitliliğinin artırılması daha nitelikli tasarımların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda ileride yapılacak olan çalışmalara da yön gösterici nitelikte olarak günümüz koşullarında dinlenmek, eğlenmek, sosyalleşmek gibi gereksinimler için kullanılan kent parkları daha yaşanabilir, sürdürülebilir ve daha fazla kullanıma davet edici olacaktır.

KAYNAKLAR

Altman, I. and Zube, E 1989. Human Behavior and Environment: Advances In Theory and Research. Volume 10: Public Places and Spaces. Plenum Press, New York and London. USA and UK.

Anonymous, 2010. Mimarlığın öyküsü: <http://aligokten.blogcu.com/mimarligin-oykusu-kisim1-ozet/6900431>)-Erişim tarihi 18.11.2011

Anonymous, <http://baskibeton.com/images/CMLPSEGWWAM7BHK.jpg> Erişim tarihi: 24.12.2011

Anonymous, <http://herbgardeningtoday.com/beautiful-backyard-landscaping-ideas/> Erişim tarihi: 26.11.2019

Anonymous, <http://smallbalcony.decorvintage.tk/2019/09/08/japanese-garden-in-the-fall-how-beautiful-i-can-see-how-im-sitting-out-there/> Erişim tarihi: 27.11.2019

Anonymous, http://staatsgalerie.de/media/vermietung/rotunde_01.jpg Erişim tarihi: 24.12.2011

Anonymous, <http://www.boredart.com/2014/11/cool-garden-stair-ideas-for-inspiration.html> Erişim tarihi: 26.11.2019

Anonymous, <https://dirt.asla.org/2015/06/03/mikyoung-kims-fractal-landscapes/> Erişim tarihi: 26.11.2019

Anonymous, https://en.wikipedia.org/wiki/National_Mall /Erişim tarihi: 24.12.2011

Anonymous, <https://en.wikipedia.org/wiki/Proxemics/> Erişim tarihi: 16.04.2020

Anonymous, <https://kentstratejileri.com/category/genel/page/44/> Erişim tarihi: 20.01.2019

Anonymous, <https://struchthome.com/6122/75-front-yard-rock-garden-landscaping-ideas> Erişim tarihi:26.11.2019

Anonymous, <https://www.ehoria.com/Resimler/IcerikResimleri/images/ice-skating-rockefeller-center.jpg> Erişim tarihi: 24.12.2011

Anonymous, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/yolunuz-istiklaldengecsin-41015041> / Erişim tarihi: 24.12.2011

Anonymous, http://wirednewyork.com/parks/central_park/images/central_park_sheep_meadow.jpg Erişim tarihi: 18.11.2011

Anonymous, <http://www.comeandseeitaly.com/images/210120110926lucca.jpg> Erişim tarihi: 23.12.2011

Anonymous, https://www.pinterest.ca/pin/513832638708786494/?nic_v1=1aXftU3H%2BLmPG66qlsg5XIOx7b9BZIQ4%2FAKsarmior9jA%2BdIMZMlgvgu8bioS VKRTd /Erişim tarihi: 18.11.2011

Anonymous, https://www.pinterest.ie/pin/349099408596896401/?nic_v1=1aKxFfoRxlw6a3tLgx28VIXfmW3Id4IaduXqvZ%2FFITEJHEgdXSSAgQRLcRx%2FAbspWP / Erişim tarihi: 12.01.2019

Anonymous: www.yandexharitalar.com /Erişim tarihi: 16.04.2020

Booth, Norman K.1983. Basic Elements of Landscape Architectural Design, Waveland Press,Inc. USA.

Çakıcı, I. 2007. Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

Çon, A. 2019. Kent Parklarının Mekânsal Özellikleri İle Psikolojik İyi Olma Hali Arasındaki İlişkinin İrdelenmesi: Ankara Seğmenler Parkı Örneği. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Dosen, A.S and Ostwald, M.J. 2016. Prospect and Refuge Theory: Constructing a Critical Definition for Architecture and Design. The International Journal of Design Society, Volume 6, Issue 1. NSW,Australia.

Eliovson, S. 1971. Gardening the Japanese Way. George G. Harrap and Co. Ltd. London.

Eşkil, Ö. 2011. Engelliler İçin Dış Mekân Tasarım Özellikleri Bağlamında Ankara Kent Parklarının İrdelenmesi. Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Göler, S. 2009. Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekân Algısına Etkisi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Göregenli, M. 2010. Çevre Psikolojisi: İnsan Mekân İlişkileri. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.

İnceoğlu, M. 2007. Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

- Kaplan, R and Kaplan, S. 1982. Humanscape: Environments For People. Duxburry Press, Michigan, USA.
- Kaplan, R vd.. 1998. With People In Mind: Design and management of everyday nature, Island Press, Washington,USA.
- Karadeniz, Z. 2019. Peyzaj Tasarım Kriterleri Açısından Samsun Kent Parklarının İncelenmesi. , Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ordu.
- Karlier, G.2017. Kent Parkları Kavramı ve Bursa Kent Parklarında Kullanıcı Memnuniyetinin İrdelenmesi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Kart, N. 2002. Emirgan Parkı'nda Kullanıcıların Memnuniyet Derecelerinin Değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Lynch, K. 1960. Kent İmgesi. The MIT Press, USA.
- Mehrabian, A. 1976. Public Places and Private Spaces: The Psychology of Work, Play, and Living Environments. New York, ABD.
- Özdemir, B. 2013. Konya İlinde Bulunan Bazı Kent Parklarının Kullanıcı Tercihleri Açısından Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Uzun, İ. 2001. Mimarlıkta Ortak Mekân Kavramı Kapsamında Atriumlar Üzerine Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Yorulmaz, A. 2006. Harikalar Diyarı Parkının Kullanıcı Profili ve Beklentilerinin Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

EKLER

EK 1 Kullanıcılara Uygulanan Anket Formu

Cinsiyet: K/E

Yas:

GÖRÜNTÜ NO:1

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Hissi
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Hissi

GÖRÜNTÜ NO:2

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Hissi
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Hissi

GÖRÜNTÜ NO:3

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Hissi
- 5) Tanımışlık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Hissi

GÖRÜNTÜ NO:4

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:5

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:6

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

1. Kaybolma Duygusu
2. Öğrenme Duygusu
3. Saklanma Arzusu
4. Korku Duygusu
5. Tanımlılık Duygusu
6. Gizlilik Duygusu
7. Güvende Olma Duygusu
8. Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:7

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

1. Kaybolma Duygusu
2. Öğrenme Duygusu
3. Saklanma Arzusu
4. Korku Duygusu
5. Tanımlılık Duygusu
6. Gizlilik Duygusu
7. Güvende Olma Duygusu
8. Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:8

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

1. Kaybolma Duygusu
2. Öğrenme Duygusu
3. Saklanma Arzusu
4. Korku Duygusu
5. Tanımlılık Duygusu
6. Gizlilik Duygusu
7. Güvende Olma Duygusu
8. Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:9

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:10

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:11

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:12

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:13

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:14

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:15

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:16

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:17

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:18

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:19

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:20

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:21

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:22

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:23

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımışlık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:24

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'ser adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımlılık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

GÖRÜNTÜ NO:25

Yukarıdaki fotoğrafla ilgili aşağıdaki **Mekân Tanımından ve Mekânın Size Hissettirdiği Duygu** bölümlerinden size yakın seçeneklerinden 2'şer adet seçmeniz rica olunur.

Mekân Tanımı:

- 1) Açık Mekân
- 2) Kapalı Mekân
- 3) Okunaklı Mekân
- 4) Karmaşık Mekân
- 5) Tutarlı / Uyumlu Mekân
- 6) Gizemli Mekân

Mekânın Hissettirdiği Duygu

- 1) Kaybolma Duygusu
- 2) Öğrenme Duygusu
- 3) Saklanma Arzusu
- 4) Korku Duygusu
- 5) Tanımışlık Duygusu
- 6) Gizlilik Duygusu
- 7) Güvende Olma Duygusu
- 8) Kuşatılmışlık / Çevrelenmişlik Duygusu

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ceyda Pelin COŞKUN

Doğum Yeri: Ankara

Doğum Tarihi: 14.04.1987

Medeni Hali: Evli

Yabancı Dili: İngilizce, Almanca, İtalyanca

Eğitim Durumu

Lise: TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi, 2004

Lisans: Bilkent Üniversitesi Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarımı Bölümü, 2008

Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı, 2020

Çalıştığı Kurumlar

Hilmi Güner Mimarlık-Peyzaj Mimarı,2017-Halen

Çorapçioğlu Ltd. Şti-Peyzaj Mimarı, 2016

Anser Peyzaj Mimarlık İnşaat Turizm Seracılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.-Peyzaj Mimarı, 2011-2015

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi-TÜBİTAK-KAMAG- Peyzaj Mimarı, 2010-2011

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Metin Başal Stüdyosu- Peyzaj Mimarı, 2009-2010